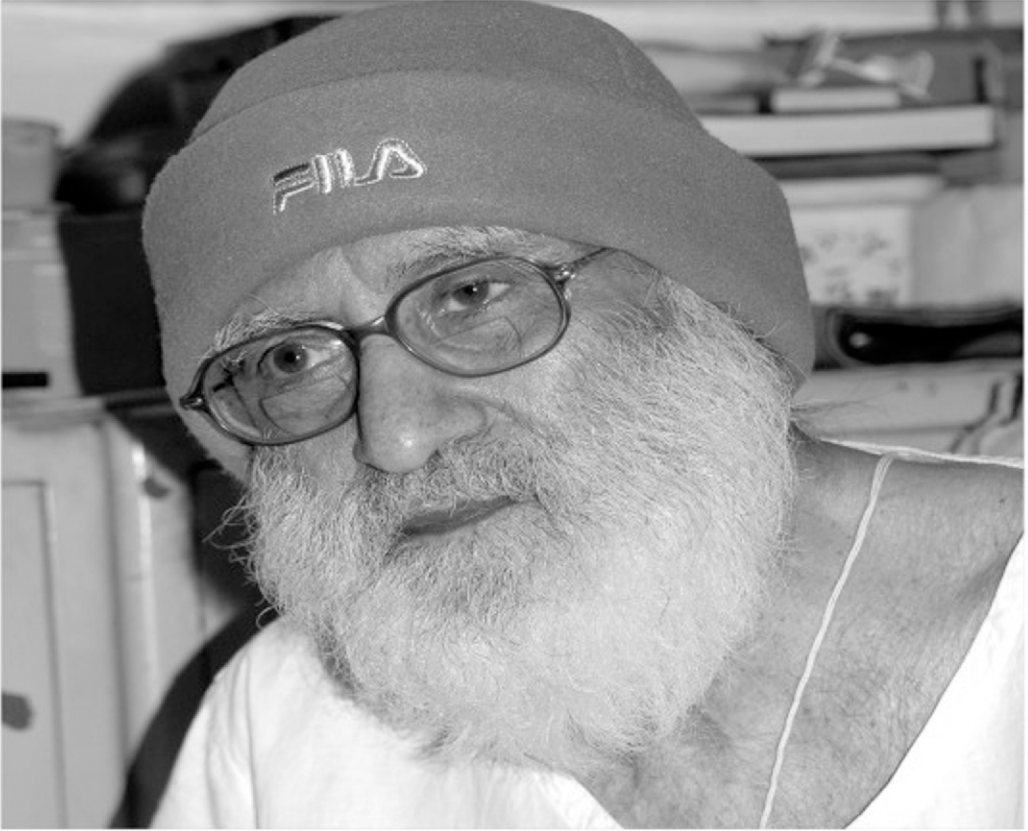

ॐ

॥ तस्य वाचकः प्रणवः ॥

रुतम्भरा

आत्मनो हिताय जगतः सुभाय

वर्ष - २९ (जन्युआरी, फ़ेब्रुआरी, मार्च)

VOL - XXIX 2013-14

ISSUE-III

मानद तंत्री : नैषध व्यास

संकलन : डॉ. स. स. भिक्षु

‘योग’ भिक्षा लावीओ, ‘भिक्षु’ जनी गुरुद्वार;
मुमुक्षु जउर पामरी, सौनो मुजमां भाग.

श्री गुरुदेव शुभेच्छावर्ष ८पम्

आपणो आसो वढ दशम २०६८थी २७मी नवे. २०१३ सुधीनुं लगभग तेर महिनानुं वर्ष “श्री गुरुदेव शुभेच्छावर्ष, ८पम्” तरीके उजव्युं जेमां उता, मुप्यत्वे :-

(१) “ओम् गुरु ओम्” ना मंत्रजप, जेनुं लक्ष्य ८.५ करोड उतुं ते लगभग ३७ करोड थया.

(२) स्वाध्याय : दर २७मी तारीजे थता स्वाध्याय यौद थया. जेना अंतर्गत आपणने प.पू. गुरुदेवनां आशीर्वचननो लाभ मण्यो. पू.श्रीनी तभियत घणी नरम ढोवा छतां पण आपणने ऐओश्रीनी तभियतना भोगे पण तेमने आशीर्वद आया.

योमासा दरम्यान मेघराज्जे पण आपणा पर महेरबानी करी. घणी वपत ऐम थतुं के, आ कार्यक्रम थशे के केम, पण पू.श्रीनी कृपाथी ते कार्यक्रम पण थया. भासतो गोविंदपुरामां धोधमार वरसाद जाली त्रण के यार कलाक आपणा कार्यक्रम माटे रोकयो ढोय तेवुं लाग्युं. स्वाध्याय कार्यक्रम अंतर्गत आद्यगुरुदेव पुष्प अभिषेक्यज्ञो पण थया. ढाजर रडेनार तमाम गुरुभाई भडेनोने अभिषेक करवानो लाभ मण्यो. पू.श्रीजे आपणने भोक्षमार्गमां केवी रीते आगण वधवुं ते भताव्युं, तेमज आपणुं जवन सरण अने संयमी बने तेना पाठ आया.

(३) गुरुमहिमाना पाठ - बार थया. संजोगोने आधीन पाठना समयमां थता इंरङ्गारोमां पण सर्वजे सहकार आपी भूब लाभ लीधो. उपरना तमाम कार्यक्रम पू.श्रीना शुभेच्छा वर्ष निमित्ते उता, पण ते लोककल्याण के विश्वकल्याण अर्थ थया. जेमां आपणा सर्वेनुं कल्याण समाऐलुं जछे.

पूर्णाहुतिनो २७मी नवेम्बर २०१३नो कार्यक्रम अतिसुंदर रह्यो. कार्यक्रमना अंते जेमणे कार्यक्रमो स्पोन्सर कया उता अने जेमणे ऐक करोड उपरांत मंत्रजप कया उता तेमने भेटप्रसादी मणी. भेटप्रसादीथी आपणने सर्वेने प्रेरणा मणे अने भेटप्रसादी प्राप्त करनारना उत्साहमां वधारो थाय ते हेतु ढोय छे.

८० लाख थी वधारे मंत्रजप करनार नीये मुजब उता :-

(१) देवयंदभाई वी. पटेल.....	२,०८,७१,०००	(६) जयानंदभाई ऐय. रावल.....	१,११,८१,५००
(२) मंगणदास ऐ. पटेल(USA).....	१,६०,७०,२००	(७) भावेशभाई जे. रावल.....	१,०८,०२,४००
(३) बणदेवभाई पी. पटेल.....	१,४४,५३,०००	(८) यंद्रिकाभेन जयानंदभाई रावल.....	१,०५,०४,७००
(भंडेरावपुरा)		(९) डॉ. कान्तिभाई ऐ. पटेल(USA).....	१,०१,८८,६००
(४) हंसाभेन डी. पटेल.....	१,४४,००,१००	(१०) लालुभेन वासुदेव पटेल.....	८४,८३,२००
(५) मंजुलाभेन ऐय. रावल.....	१,३४,६८,६००	(११) राजुभाई ऐय. रावल.....	८४,४०,८००

जेमना त्यां कार्यक्रम थया - (स्पोन्सर कया)

(१) २७-११-१२ डॉ. परेशभाई ऐस. पटेल (पलियडनगर)	(८) २७-०५-१३ भानुभेन ज. पटेल (नवसारी)
(२) २७-१२-१२ दामोदरभाई अंबालाल पटेल (श्रीकुंज इलेटस)	(९) २७-०६-१३ मिनीषभाई बी. पटेल (भाईकाकानगर)
(३) २७-०१-१३ समीरभाई बिपीनभाई शाह (कांति इलेटस)	(१०) २७-७-१३ प्रकाशभाई बी. पटेल (गोविंदपुरा-कडी)
(४) २७-०२-१३ डाक्टर ओम् परिवार (निर्विकल्प मुक्तिधाम)	(११) २७-८-१३ ऐ.पी.पी. ट्रस्ट (रविकुंज इले. घाटलोडिया)
(५) २७-०३-१३ बणदेवभाई पी. पटेल (भंडेरावपुरा, कडी)	(१२) २७-८-१३ शशिकान्तभाई पटेल
(६) १४-०४-१३ भावजभाई थोभणभाई पटेल (क.के.नगर)	(१३) २७-१०-१३ विरेनभाई ऐय. रावल
(७) २७-०४-१३ अमृतभाई ऐ. पटेल (युऐसऐ) (निषिर्बंगलो)	(१४) २७-११-१३ जिज्ञेशभाई ऐस. पटेल (पलियडनगर)

जेओजे पूरा वर्ष दरम्यान बधा ज कार्यक्रममां ढाजर रह्या. (गुरुमहिमाना पाठ तथा स्वाध्याय)

(१) मंजुलाभेन ऐय. रावल (२) यंदुभाई बी. पटेल (३) भावेशभाई जे. रावल (४) जयंतभाई ऐम. पटेल (५) जयानंदभाई रावल

उपरना तमाम कार्यक्रम परमात्मानी दया अने पूज्य श्री गुरुजनी कृपा सिवाय शक्य नथी.

शरुआतथी ते अंतसुधी कार्यक्रमो ऐक ऐकथी यडियाता थया. तेमां घणुं करवानुं बाकी रह्युं ते अमारी आणसना कारणे रडी गयुं छे. पू.श्रीजे तो कछुं छे अने कर्तुं पण छे के,

उतुं अटलुं आपी दीधुं छे मूडी मुदलने व्याज तमाम.

अभागिया जो तोय न जगे तो दोष न देशो अमने राम.

स.स. भिक्षुना जयनारायण जयओम् गुरुदेव

॥ ॐ ॥

॥ तस्य वाचकः प्रणवः ॥

रुतम्भरा (ऋतम्भरा) એટલે અનુભવયુક્ત સત્યથી ભરેલું બહુજનહિતાય-બહુજનસુખાય

મુક્તા

પાતંજલ યોગદર્શન-સમાધિપાદ

યોગભિક્ષુ

સૂત્રોનો સળંગ ભાવાર્થ

- (૧) પરંપરાગત યોગ(શાસ્ત્ર)નો પ્રારંભ કરીએ છીએ.
- (૨) ચિત્તવૃત્તિઓનું રોકાઈ જવું તે યોગ છે.
- (૩) (ચિત્તવૃત્તિઓ રોકાઈ જાય છે) ત્યારે દ્રષ્ટા-આત્મા પોતાના રૂપમાં જ સ્થિર હોય છે - ત્યારે આત્મા એકલો જ હોય છે.
- (૪) વૃત્તિઓની હાજરીમાં આત્મા વૃત્તિઓના રૂપવાળો હોય છે - વૃત્તિમય હોય છે.
- (૫) શુભ અને અશુભ અર્થાત્ ગ્રાહ્ય અને ત્યાજ્ય વૃત્તિઓ પાંચ છે.
- (૬) પાંચે વૃત્તિઓનાં નામ છે - પ્રમાણ, વિપર્યય, વિકલ્પ, નિદ્રા અને સ્મૃતિ.
- (૭) પ્રત્યક્ષ, અનુમાન અને આગમના સમૂહને પ્રમાણવૃત્તિ કહે છે.
- (૮) જેમાં જે હોય તેનાથી જુદું દેખાવું તે વિપર્યયવૃત્તિ છે. જેમ કે, દોરડામાં સાપ દેખાવો.
- (૯) શબ્દોચ્ચાર સાંભળીને કાંઈક હોવાની પ્રતીતિ થાય, પરંતુ હોય કાંઈ નહિ તેનું નામ વિકલ્પવૃત્તિ છે. જેમ કે, વાંઝણીનો પુત્ર.
- (૧૦) અભાવના જ્ઞાનની પ્રતીતિ કરાવવાવાળી અવસ્થાને નિદ્રાવૃત્તિ કહે છે.
- (૧૧) અનુભવેલા-ભોગવેલા વિષયોની યાદને સ્મૃતિવૃત્તિ કહે છે.
- (૧૨) અભ્યાસ અને વૈરાગ્યથી ઉપરોક્ત પાંચ વૃત્તિઓને રોકી શકાય છે.
- (૧૩) વૃત્તિરહિત થવા માટે - ચિત્તને સ્થિર કરવા માટે પ્રયત્ન કરવો તેને અભ્યાસ કહે છે.
- (૧૪) દીર્ઘકાળ સુધી, અખંડપણે, શ્રદ્ધાપૂર્વક અભ્યાસ કરતા રહેવાથી તે દૃઢ થાય છે.
- (૧૫) ભોગવેલા અને સાંભળેલા વિષયોમાં તૃષ્ણા ન રહે - તૃષ્ણા પર કાબૂ આવી જાય તેનું નામ વૈરાગ્ય.
- (૧૬) ઉત્તમ પુરુષના તથા પરમાત્માના ગુણાનુવાદ કરવાથી તૃષ્ણારહિત થઈ શકાય છે.
- તૃષ્ણારહિત થયેલું ચિત્ત એકાગ્ર-સમાધિસ્થ થઈ શકે છે.**
હવે સમાધિઓની વાત આવે છે :
- (૧૭) વિતર્કમય, વિચારમય, આનંદમય અને અસ્મિતામય એકાગ્રતાને સમાધિને સંપ્રજ્ઞાત કહે છે.
- (૧૮) (વૃત્તિઓને) વિરામ પમાડવાની પૂર્વે કરેલા અભ્યાસના, જ્ઞાનના સંસ્કારો જ (જે એકાગ્રતામાં) બચી રહે તેને 'અન્ય' એટલે અસંપ્રજ્ઞાત કહે છે.
- (૧૯) વિદેહી અને પ્રકૃતિલયી(ગતજન્મના અભ્યાસના કારણે આ જન્મે અસંપ્રજ્ઞાન યોગના) જ્ઞાન સાથે જ જન્મે છે.
- (૨૦) બીજાઓ, (અસંપ્રજ્ઞાતનું જ્ઞાન) શ્રદ્ધા, વીર્ય, સ્મૃતિ, સમાધિ અને પ્રજ્ઞા દ્વારા પ્રાપ્ત કરે છે.
- (૨૧) તીવ્ર વેગવાળા અને સમજપૂર્વકનો અભ્યાસ કરવાવાળા (અસંપ્રજ્ઞાતને) શીઘ્ર પ્રાપ્ત કરી લે છે.
- (૨૨) મૃદુ અને મધ્ય વેગવાળા કરતાં અધિક વેગવાળા (અસંપ્રજ્ઞાતનું જ્ઞાન) વહેલું પ્રાપ્ત કરે છે.
- (૨૩) અથવા ઈશ્વર-શરણાગતિથી (પણ અસંપ્રજ્ઞાતનું જ્ઞાન

પ્રાપ્ત થઈ શકે છે).

હવે ઈશ્વરનાં લક્ષણો કહે છે :

- (૨૪) ક્લેશો, કર્મો, કર્મફળો અને વાસનાઓથી જેઓ નિત્યમુક્ત છે તેઓ ઈશ્વર છે.
- (૨૫) ઈશ્વર, સંપૂર્ણ સર્વજ્ઞ છે.
- (૨૬) ઈશ્વર, ત્રણે કાળના ગુરુઓના પણ ગુરુ છે, કાળ તેમને છેદી-ભેદી શકતો નથી.
- (૨૭) ઈશ્વરનું નામ પ્રણવ અર્થાત્ ઓમ્ છે.
- (૨૮) પ્રણવનો જપ, ઈશ્વરના સ્મરણપૂર્વક કરવો.
- (૨૯) અર્થના સ્મરણપૂર્વક પ્રણવનો જપ કરવાથી અન્તરાત્માનું જ્ઞાન તથા અન્તરાયોનો અભાવ થાય છે.
- હવે નવ અન્તરાયોનાં નામ કહે છે :**
- (૩૦) વ્યાધિ, સ્થાન, સંશય, પ્રમાદ, આલસ્ય, અવિરતિ, ભ્રાંતિદર્શન, અલબ્ધભૂમિકત્વ અને અનવસ્થિતત્વ નામના નવ અન્તરાયો ચિત્તમાં વિક્ષેપ કરનારા છે.
- હવે પાંચ વિક્ષેપોનાં નામ કહે છે :**
- (૩૧) દુઃખ, દૌર્ભનસ્ય, અંગમેજયત્વ, શ્વાસ અને પ્રશ્વાસ એ પાંચ વિક્ષેપો, અન્તરાયો સાથે આવે છે - આવી શકે છે.
- (૩૨) તેને (અન્તરાયો અને વિક્ષેપોને) રોકવા માટે એકતત્ત્વનો અભ્યાસ કરવો.
- ચિત્તને પ્રસન્ન-એકાગ્ર કરવાના ઉપાયો બતાવે છે :**
- (૩૩) સુખી તરફ મિત્રતાની, દુઃખી તરફ કરુણાની, પુણ્યવાનો તરફ હર્ષની અને પાપીઓ તરફ ઉદાસીનતાની ભાવના રાખવાથી ચિત્ત પ્રસન્ન રહે છે, ચિત્ત નિર્મળ-એકાગ્ર થઈ શકે છે.
- (૩૪) અથવા (ફેફસાંમાંથી) વાયુ-પ્રાણને અતિવેગપૂર્વક બહાર ફેંકીને થોડો સમય બહાર જ રોકી રાખવાથી (થોડો સમય આ રીતે અભ્યાસ કરવાથી) એકાગ્રતા પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત થાય છે.
- (૩૫) અથવા, દિવ્ય વિષયવાળી પ્રવૃત્તિ ઉત્પન્ન કરવાથી,
- (૩૬) અથવા, શોકરહિત કરવાવાળી જ્યોતિનાં દર્શનથી,
- (૩૭) અથવા, ચિત્તને વિષયોમાંથી રાગ વિનાનું કરી નાખવાથી કે રાગ વિનાના થઈ ગયેલા મહાપુરુષોને લક્ષ્ય-વિષય બનાવવાથી,
- (૩૮) અથવા, સ્પષ્ટ અને નિદ્રાના જ્ઞાનનું આલંબન લેવાથી,

(૩૯) અથવા જે રીતે અનુકૂળ હોય અને શાસ્ત્રોક્ત હોય તે રીતથી (એકાગ્રતા-પ્રસન્નતા-નિર્મળતા સંપાદન કરવી).

એકાગ્રતાના અભ્યાસથી ચિત્તમાં કેવી યોગ્યતા આવે છે તે કહે છે :

(૪૦) અતિ નાનામાં કે અતિ મોટામાં; કે અતિ સ્થૂળમાં કે અતિ સૂક્ષ્મમાં - જેમાં પણ સ્થિર કરો તેમાં ચિત્ત સ્થિર થઈ જાય છે.

સમાધિ વિષે કહે છે :

(૪૧) જેમ, શુદ્ધ સ્ફટિકમણિ પાસે જેવા રંગનો પદાર્થ પડ્યો હોય તેવા રંગનો સ્ફટિકમણિ દેખાય છે તેમ, જે ચિત્તની વૃત્તિઓ ક્ષીણ થઈ ગઈ છે તે ચિત્તને પદાર્થોમાં, ઈન્દ્રિયોમાં, કે આત્મામાં - જેમાં પણ સ્થિર કરો તેમાં તે સ્થિર થઈને તેનામય થઈ જાય ત્યારે તેને સમાધિ કહે છે.

સવિતર્ક અને નિર્વિતર્ક સમાધિ :

(૪૨) જે (એકાગ્રતા) શબ્દ, અર્થ અને જ્ઞાન એ ત્રણેથી મિશ્રિત-સંકળાયેલી હોય છે તેને સવિતર્ક સમાપત્તિ કહે છે. અને

(૪૩) સ્મૃતિ નિર્મળ થવાની દેહભાન ભૂલી જવાય, શબ્દ અને જ્ઞાનનું સ્વરૂપ શૂન્ય થઈ જાય અને અર્થ માત્ર જ ભાસમાન થાય ત્યારે તેને નિર્વિતર્ક સમાપત્તિ કહે છે.

સવિચાર અને નિર્વિચાર સમાધિ :

(૪૪) ઉપર કહી તેવી જ રીતે, પણ જેમાં એકાગ્રતાનો વિષય સૂક્ષ્મ હોય તેને સવિચાર અને નિર્વિચાર સમાપત્તિ સમજી લેવી. (સવિતર્કમાં સ્થૂળને બદલે સૂક્ષ્મ વિષય લેવામાં આવે ત્યારે, તે જ સવિચાર કહેવાય અને નિર્વિતર્કમાં પણ સ્થૂળને બદલે સૂક્ષ્મ વિષય લેવાય ત્યારે, તે જ નિર્વિચાર કહેવાય).

(૪૫) અને, સૂક્ષ્મવિષયપણું અલિંગ-પ્રકૃતિ પર્યંત છે.

(૪૬) ઉપર કહેલી બધી જ સમાધિઓ સબીજ સમાધિ કહેવાય છે.

(૪૭) નિર્વિચાર સમાધિમાં પ્રવીણતા પ્રાપ્ત કરવાથી, તેના દ્વારા નિર્મળતા પ્રાપ્ત કરવાથી આત્મ-અધ્યાત્મપ્રસાદ પ્રાપ્ત થાય છે.

(૪૮) તેનાથી (અધ્યાત્મના પ્રસાદથી) બુદ્ધિ-પ્રજ્ઞા ઋતુથી-સત્યથી ભરાઈ જાય છે.

- (૪૯) ઋતમ્બરા પ્રજ્ઞાની પ્રાપ્તિ થાય છે ત્યારે, સાંભળીને અને અનુમાન કરીને જે જાણકારી મેળવી હતી તેના કરતાં વિશેષ જ્ઞાન-તત્ત્વજ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે.
- (૫૦) વિશેષ જ્ઞાનથી ઉત્પન્ન (શુભ) સંસ્કારો, અન્ય (અશુભ) સંસ્કારોને દૃઢપણે બાંધી દે છે - નિષ્ક્રિય કરી નાખે છે.

- (૫૧) અન્ય (અશુભ) સંસ્કારોને બાંધનાર (શુભ) સંસ્કારોના પણ બંધનથી સર્વ (શુભાશુભ બંને) બંધાઈ જાય છે, બન્નેનો પૂર્ણ નિરોધ થઈ જાય છે ત્યારે તેને નિર્બાજ સમાધિ કહે છે. (પૂર્ણ)

ગુરુપૂર્ણિમા

૨૭-૭-૨૦૧૩, સોમવાર

સંકલન : શશિકાન્ત પટેલ

યુગોથી આધ્યાત્મિક જગતમાં ગુરુ-શિષ્યના સંબંધને અતિપવિત્ર, અલૌકિક ભાવનાત્મક માનવામાં - સમજવામાં- ગણવામાં - જોવામાં આવે છે. ગુરુ-શિષ્યના આ દિવ્ય સંબંધને ઉજાગર કરતું મહાપર્વ એટલે “ગુરુપૂર્ણિમા” મહોત્સવ. ગુરુપૂર્ણિમા પર્વને સૌ ભક્તો ભેગા થઈને પરમાત્મા સ્વરૂપે પોતાના ગુરુદેવના સાન્નિધ્યમાં ખૂબ જ ભક્તિભાવ પ્રેમ-આનંદ-ઉત્સાહપૂર્વક ઊજવે છે. ઓમ્ પરિવારનાં સૌ કોઈ પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજના પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ સાન્નિધ્યમાં દર વર્ષે ગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવ ખૂબ જ ઉમંગથી ભક્તિભાવપૂર્વક ઊજવે છે. આ વર્ષે પણ તા. ૨૨-૭-૨૦૧૩ ને સોમવારના રોજ ગુરુપૂર્ણિમાનું પરમ પાવનકારી પર્વ હતું. તે દિવસે પૂજ્યશ્રીના સર્વે ભક્તોએ ભેગા થઈ પૂજ્યશ્રીની કૃપાથી ગુરુપૂર્ણિમામહોત્સવની ઉજવણી અતિ આનંદ-ઉત્સાહ-પ્રેમ-ભક્તિપૂર્વક કરી. આ પ્રસંગે પૂજ્યશ્રીએ કૃપાની અમીવર્ષા વરસાવતાં કલ્યાણપથમાં આગળ વધી પરમપદને પામવા માટેના તાત્ત્વિક જ્ઞાનની સમજણ આપતાં આશીર્વાચનની ગતગંગા વહાવી, તેને નીચે મુજબ રજૂ કરવા નમ્ર પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે.

પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજનાં આશીર્વાચન

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય તો આપણી જય.
સર્વને વંદન - અભિનંદન - આશિષ.
પરમ કૃપાળુ પરમાત્માની આપણી ઉપર અસીમ કૃપા

સતત વરસી રહી છે. તેથી જ આપણે સૌ ગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવને ખૂબ જ પ્રેમ-ઉત્સાહ-આનંદ-સંપથી ભક્તિભાવ પૂર્વક ઊજવી રહ્યા છીએ. સૌએ જીવનમાં આવા આધ્યાત્મિક-કલ્યાણકારી - સાત્ત્વિક કાર્યક્રમોની ઉજવણીમાં શક્ય એટલા વધુ ને વધુ ઉપસ્થિત રહી સાત્ત્વિક આનંદ પ્રાપ્ત કરવાનો નિષ્ઠાપૂર્વક અચૂક પ્રયત્ન કરવો જ જોઈએ. પછી, સંજોગોવશાત્ ઉપસ્થિત રહી ન શકાય તો જેવી પરમાત્માની ઈચ્છા. અમારા પ્રત્યેના નિઃસ્વાર્થ પ્રેમને કારણે તમે સૌએ આજના કાર્યક્રમની ગોઠવણી અમારા નિવાસસ્થાનની નજદીક કરી કે જેથી ઉમરના કારણે અમારી તબિયત નરમ-ગરમ રહેતી હોવાથી અમને કાર્યક્રમના સ્થળે ઉપસ્થિત રહેવામાં વધુ શ્રમ પડે નહીં અને અમે સારી-સ્વસ્થ રીતે ઉપસ્થિત રહી શકીએ. પરંતુ, ગુરુપૂર્ણિમા પહેલાં અમારી તબિયત અચાનક બગડી. શરદી-ખાંસી-તાવ ચાલુ થઈ ગયાં. જરાક જ બોલવાનો પ્રયત્ન કરીએ કે તરત જ ખાંસી ચાલુ થઈ જાય છે. તેથી શરીર ખૂબ જ શ્રમિત થઈ જાય છે. અશક્તિ પણ ખૂબ જ લાગે છે. તેથી તમારો નિષ્ઠાપૂર્વકનો પ્રયત્ન હોવા છતાં પણ, આજે અમે તમારા સૌની વચ્ચે પ્રત્યક્ષરૂપે ઉપસ્થિત રહી શક્યા નથી તેનું અમને દુઃખ છે. જેવી પરમાત્માની ઈચ્છા. બાકી સંસાર-જગતનાં મોહ-માયામાં ફસાવનારા લૌકિક વહેવારોથી પર આવા અલૌકિક-સાત્ત્વિક-આધ્યાત્મિક કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં અને તેમાં પ્રેમપૂર્વક ઉપસ્થિત રહેવાનો આગ્રહ કરવા પાછળ મુખ્ય આશય એ રહેલો છે કે ઉપસ્થિત રહેવાથી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવાની પ્રેરણા મળે. આવા કાર્યક્રમોમાં જે તાત્ત્વિક સારી સમજણરૂપી જ્ઞાનનો

સત્સંગ થતો હોય છે તે મુજબ જીવન જીવી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરી શકાય. આપણે આપણા દરેકેદરેક કાર્યક્રમમાં સતત એ વાત કરીએ છીએ કે, પરમ કૃપાળુ પરમાત્માની કૃપાથી આપણને મનુષ્યજન્મ પ્રાપ્ત થયો છે, તો, મનુષ્ય જન્મે મુખ્ય શું પ્રાપ્ત કરવાનું છે ? મુખ્ય ધ્યેય શું છે ? આ જન્મે જ મોક્ષ અર્થાત્ પરમ પદને પ્રાપ્ત કરી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવાનો છે.

“પુનરપિ મરણમ્, પુનરપિ જનનમ્;

પુનરપિ જનનીજઠરે શયનમ્”.

આમ, જન્મ-મરણના દારુણ દુઃખદાયક ચક્રાવામાંથી છૂટી જવાનું છે. તો, પરમ પદની પ્રાપ્તિ માટે મુખ્ય શું કરવાનું છે ? ધર્મ અને સત્યમય જીવન જીવતાં જીવતાં જીવનમાં વધુ ને વધુ નિષ્કામ સત્કર્મોનું આચરણ કરવાનું છે. તો ઓમ્ પરમાત્માને પ્રાર્થના કરીએ કે, આપણા સૌ ઉપર એવી કરુણા વરસાવે કે જેથી ધર્મ અને સત્યની રાહ જીવન જીવતાં જીવતાં નિષ્કામ સત્કર્મો ખૂબખૂબ કરી શકીએ. તો, ધર્મ અને સત્યમય જીવન કેવું હોય તે વાતને ખૂબ ટૂંકમાં સચોટ રીતે સમજાવતાં ગુરુ-સંતોએ કહ્યું છે કે –

“પર હિત સરીખો ધરમ નહીં,

ભાઈ પર પીડા સમ અધમાઈ”

સાચો ધર્મ અને અધર્મ કોને કહેવાય તેને તાત્વિક રીતે, સરળતાથી એક લીટીમાં સમજાવી દીધો. આ લીટી બરાબર સમજી લઈ, આત્મસાત્ કરી લઈએ તો પછી બીજાં કોઈ શાસ્ત્રો વાંચવાની જરૂર રહેતી નથી. શું કહ્યું ? બીજાનું અર્થાત્ જીવમાત્રનું હિત જોવું. બીજાના સુખ માટે પ્રેમથી પ્રયત્ન કરવો. તે માટે જીવનમાં જે કાંઈ ત્યાગવું પડે, સહન કરવું પડે, તો સહેજ પણ ખચકાટ અનુભવ્યા વિના હસતામુખે સદાય તત્પર રહેવું જોઈએ. અહીં બીજાના સુખ માટે, હિત માટે પ્રયત્ન કરવાની જે વાત કરી તેને તાત્વિક રીતે સમજવાની છે. કોઈને તેના લૌકિક જીવનમાં ભૌતિક મદદ કરી, તેનાં દુઃખ - મુશ્કેલી દૂર કરી જીવનમાં સુખ-શાંતિ પામે તે માટેનો પ્રયત્ન કરવો તે સારી વાત છે. આ તો થયો સામાન્ય અર્થ. પરંતુ, આપણે એવું જીવન જીવવું જોઈએ, સાથે સાથે પુરુષાર્થ કરવો જોઈએ કે જેથી જે લોકો અજ્ઞાનતાવશ, પ્રમાદવશ મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવાના પ્રેમપૂર્વક સાચા પ્રયત્નમાંથી વિમુખ થઈ ગયા છે, ભટકી ગયા છે તેવા લોકો મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવા પ્રેરાય. તો આમ, આપણે તો કલ્યાણમાર્ગે આગળ વધતા રહીએ, સાથે

સાથે બીજા પણ તેમ કરવા પ્રેરાય તે માટે સાચી સમજણ આપી સાચા અર્થમાં સુખી કરવા એમ સમજાવવાનું છે. આમ, પરહિત માટે થઈને જીવન જીવવું તે મોટામાં મોટો ધર્મ છે. તેનાથી બીજો કોઈ મોટો ધર્મ નથી. જ્યારે બીજાનું અહિત કરવું, દુઃખી કરવા એટલે કે જે લોકો સન્માર્ગે જીવન જીવતા હોય તેવાને પોતાના અંગત સ્વાર્થ ખાતર અવળા માર્ગે વાળવા, પોતાના નિજી સુખ ખાતર બીજાનું અહિત કરવું, પડાવી લેવું, જેથી સામેવાળો ભલે દુઃખી થતો હોય એના જેવો મોટો કોઈ અધર્મ નથી. આ વાત થઈ ધર્મ અને અધર્મની. પુણ્ય અને પાપ વિષે ગુરુસંતોએ જે સમજણ આપી છે તેને સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ. તેમણે કહ્યું છે કે –

“સાચ બરાબર તપ નહીં, જૂઠ બરાબર પાપ,

જાકી હૃદયે સારા હૈ, તાકી હૃદયે આપ.”

મનુષ્યજીવનની સાર્થકતા માટે જીવનમાં ખૂબખૂબ તપ કરવું જરૂરી છે. અનુભવીઓ ઉત્તમ તપ કોને કહ્યું છે ? વિચાર-વાણી-વર્તનથી નિષ્ઠાપૂર્વક જીવનમાં સત્યનું આચરણ કરવામાં આવે તેને મોટામાં મોટું તપ કહેવામાં આવ્યું છે. સૌ કોઈએ સત્યમય જીવન જીવી પરમપદ પામવાનો પુરુષાર્થ કરવો જોઈએ. આમ, તપ કરવામાં ઘરબાર-કુટુંબ પરિવાર છોડીને જંગલમાં જવાની જરૂર નથી કે નથી જરૂર દાઢી-જટા વધારવાની કે ટીલાં-ટપકાં કરવાની. પરંતુ, માત્ર સત્યમય જીવન જીવીએ તો તે જ ઉત્તમ તપ છે. આમ, વધુ ને વધુ સત્યમય જીવન જીવીને ખૂબખૂબ પુણ્યનું ભાથું બાંધી મુક્તિ પ્રાપ્ત કરવાનો સનિષ્ઠ પ્રયત્ન સૌકોઈએ કરવાનો છે. આ વાત થઈ પુણ્યની. તો, પછી જીવનમાં મોટામાં મોટું પાપ કોને કહેવામાં આવ્યું છે ? જીવનમાં જૂઠનું આચરણ કરવું તે મોટામાં મોટું પાપ છે. પોતાના સ્વાર્થ ખાતર જૂઠું બોલીને અર્થાત્ અસત્યના આચરણ દ્વારા બીજાને છેતરવો, તેનું અહિત કરવું, દુઃખી કરવો તેને મોટું પાપ કહેવામાં આવ્યું છે. આમ, અધર્મમય, અસત્યમય જીવન અધોગતિને માર્ગે લઈ જાય છે. પરિણામે પરમાત્માની કૃપાથી પ્રાપ્ત થયેલ દોહલો મનુષ્યજન્મ એળે જાય છે. મહાભયંકર યાતનાઓથી ભરેલા જન્મ-મરણના ચક્રાવામાં ભમવાનું થાય છે. તેથી તો કહ્યું છે કે, જે સત્યવાદી છે, જેનું જીવન સત્યમય છે તેના હૃદયમાં પરમાત્માનો વાસ છે. તેથી પણ આગળ, સાચા અર્થમાં સમજીએ તો, સત્ય એ જ સાક્ષાત્ પ્રભુસ્વરૂપ છે. આમ, જીવન ધર્મ અને સત્યમય જીવીએ તો

તેથી જ પરમપદની પ્રાપ્તિ થઈ શકે છે. તે માટે થઈને પછી બીજું કંઈ કરવાની જરૂર રહેતી નથી. આ વાતને એક દષ્ટાંતથી સમજાવે.

પાંડવો અને કૌરવોના વિદ્યાગુરુ દ્રોણાચાર્ય હતા. તેઓએ રાજકુમારોને પહેલો પાઠ “સત્યમ્ વદ - ધર્મમ્ ચર” અર્થાત સત્ય બોલવું અને ધર્મનું આચરણ કરવું એ ભણાવ્યો અને તે પાઠ બરાબર પાકો કરવા જણાવ્યું. બીજા દિવસે દ્રોણાચાર્યે કુમારોને પૂછ્યું કે પાઠ બરાબર પાકો કરી દીધો છે ? બીજા બધા કુમારોએ હા પાડી, પરંતુ પાંડવોમાં સૌથી મોટા કુમાર યુધિષ્ઠિરે ના પાડી. થોડા દિવસ સુધી યુધિષ્ઠિર રોજ પાઠ તૈયાર નથી થયો એમ કહેતા રહ્યા. દ્રોણાચાર્યે પૂછ્યું કે, બીજા બધાને પાઠ બરાબર પાકો થઈ ગયો છે, તમારે કેમ પાકો નથી થયો ? ત્યારે યુધિષ્ઠિરે જવાબ આપ્યો કે, ગુરુજી તમે જે પાઠ આપ્યો છે તેનું જીવનમાં બરાબર પાલન થાય ત્યારે કહી શકું ને કે પાઠ તૈયાર થઈ ગયો છે. તેથી હજી પાઠ બરાબર પાકો થયો નથી એમ કહું છું. યુધિષ્ઠિરે સત્ય બોલવું અને ધર્મનું આચરણ કરવું એ પહેલા પાઠને જ જીવનમાં બરાબર ઉતારી, તે મુજબ જીવન જીવ્યા તેથી તેઓ ધર્મરાજ કહેવાયા; અને મહાભારતમાં જણાવ્યું છે કે તેઓ સદેહે સ્વર્ગમાં ગયા.

આમ, જીવનમાં સત્ય અને ધર્મની આટલી મોટી મહત્તા છે. સત્ય અને ધર્મમય જીવન જીવવાથી કુટુંબ-પરિવારમાં પરસ્પર સ્નેહ અને ત્યાગની ભાવના વધે છે. કુટુંબમાં સંપ અને આનંદનું વાતાવરણ ઊભું થાય છે. કુટુંબમાં સુખ-શાંતિ અનાયાસે જ સૌ પામે છે. કુટુંબપરિવાર સૌ ભેગાં મળી કિલ્લોલ કરે છે. વળી, તેના કારણે સમાજમાં પણ માન-પ્રતિષ્ઠા વધે છે. જ્યારે વ્યક્તિગત પ્રાપ્તિ તો ઘણી જ મોટી હોય છે. તેની તો કોઈની સાથે તુલના કરી શકાય નહીં. આપણે મનુષ્ય-જન્મ પ્રાપ્ત કર્યો છે તો તેમાં મુખ્ય ધ્યેય શું છે, તથા મનુષ્યનો સૌથી મોટો ધર્મ કયો છે તે દર્શાવતી આપણી આ વખતની ગુરુપૂર્ણિમાની આમંત્રણપત્રિકામાં સુંદર પંક્તિઓ લખેલી છે. આજ પંક્તિઓ “ગુરુદેવ શુભેચ્છાવર્ષ”ના કાર્યક્રમની ઉજવણીમાં લગાવવામાં આવતા મુખ્ય પડદા ઉપર તથા આપણે શુભાશિષ્યરૂપે પ્રસાદીનાં જે સ્ટીકર આપીએ છીએ તેમાં પણ આ પંક્તિઓ લખાયેલી છે. તે પંક્તિઓનું લખાણ છે :

“પરમ ગુરુદેવ પરમાત્માની પ્રાપ્તિ તારું લક્ષ્ય પરમ,
જીવમાત્રમાં પ્રભુ પ્રગટાવવા એ જ તારો ધર્મ ચરમ”

શું કહ્યું છે ? મનુષ્યજન્મે પ્રચંડ પુરુષાર્થ કરીને પરમાત્માને પામવા, ઓળખવા તે જ સૌથી મોટો - મુખ્ય ધર્મ છે; તે જ જીવનનું મુખ્ય ધ્યેય છે, તેમાં જ મનુષ્ય જન્મની સાર્થકતા રહેલી છે. પરમાત્માની પ્રાપ્તિ થવી એટલે શું તે સમજવું ખૂબ જ જરૂરી છે. આપણે કોઈની પણ પાસેથી રૂપિયા કે બીજી કોઈ સ્થૂળ વસ્તુ પ્રાપ્ત કરીએ છીએ, એવી રીતે પરમાત્માને સ્થૂળરૂપે પ્રાપ્ત કરવાના એમ સમજવાનું નથી, પરંતુ મનુષ્યજીવનની સાર્થકતા જેમાં રહેલી છે તે મોક્ષને પામવા માટે જીવનમાં શું ઉચિત છે અને શું અનુચિત છે, શું ઈષ્ટ છે અને શું અનિષ્ટ છે, શું ઉન્નતિકારક છે અને શું અધોગતિકારક છે, શું સત્ય છે અને શું અસત્ય છે તેની સાચી સમજણ પ્રાપ્ત કરવાની છે કે જેથી શાશ્વત સુખની પ્રાપ્તિ થાય. આમ કરીએ તેને પરમાત્માની પ્રાપ્તિ સમજવાની છે. બીજી લીટીમાં કહ્યું છે કે, “જીવ માત્રમાં પ્રભુ પ્રગટાવવા એ જ તારો ધર્મ ચરમ”. મનુષ્યજન્મ પોતે તો મુખ્ય ધ્યેય છે તે મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા માટેની સાચી સમજણરૂપી પરમાત્માની પ્રાપ્તિ કરી. પરંતુ, તેટલાથી સંતોષ માની અટકી જવાનું નથી. બીજા પણ જીવો તેને વધુ ને વધુ પામી જીવનમાં શાશ્વત સુખ-શાંતિને પ્રાપ્ત કરી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરે તે માટેનો પ્રયત્ન તારો ધર્મ ચરમ છે. ચરમ ધર્મ એટલે એવો ધર્મ કે તેનાથી વિશેષ પછી બીજો કોઈ ધર્મ નથી. આમ, પોતે પોતાની જાતનું તો કલ્યાણ કરવું અને સાથે સાથે બીજા જીવોનું પણ કલ્યાણ થાય તે માટે પુરુષાર્થ કરવો તે જ મહાન ધર્મ છે. જીવનમાં આવી સમજણને અને તેના થકી વધુમાં વધુ શાશ્વત સુખ-શાંતિને પામવા માટે વધુ ને વધુ સત્કર્મોનું આચરણ કરવું અનિવાર્ય છે. આ માટે પોતાને ઉપલબ્ધ થયેલ સુખ-સમૃદ્ધિનાં સાધનોનો ઉપયોગ માત્ર પોતાના પૂરતો સીમિત નહીં રાખતાં, લોકકલ્યાણના કાર્યમાં પ્રેમથી વધુ ને વધુ ઉપયોગ કરવો જોઈએ. જો તેમ ન કરીએ તો, આ સુખ-સમૃદ્ધિના ભારથી આપણે પોતે ડૂબી જઈએ છીએ, સુખ-શાંતિના બદલે જીવનમાં દુઃખ અને અશાંતિ જ પ્રાપ્ત થાય છે. આ વાતને સમજાવતાં કહ્યું છે કે -

“પાણી ભરાય નાવમાં, ઘરમાં વધે રૂપિયા;
બેઉ હાથ ઉલેચીએ, તો થવાય સુખિયા.”

સાગરમાં નૌકા લઈને જતા હોઈએ ત્યારે કોઈ કારણસર તેમાં કાણું પડે, તો નાવમાં સાગરનું પાણી ભરાવા લાગે. તે સમયે આપણે નાવમાં ભરાયેલા પાણીને બેઉ હાથે

ઉલેચી નાવમાંથી બહાર કાઢવું પડે. જો, તેમ ના કરીએ તો ભરાયેલા પાણીના ભારથી આપણી નૌકા અને આપણે બેઉ ડૂબી જઈએ. તેવી રીતે પરમાત્માની કૃપાથી આપણી પાસે પ્રાથમિક જરૂરિયાત પૂરતા પ્રમાણમાં સંતોષાય અને જીવન સુખ-શાંતિપૂર્વક જીવી શકીએ તેના કરતાં વધુ ધન પ્રાપ્ત થાય એ વધારાના ધનનો આપણે સંગ્રહ કરીએ, તો તેથી શું થાય ? તે વધારાના ધનને આપણી પાસેથી કોઈ લઈ ન જાય તે માટે તેને સાચવવાની ચિંતામાં આપણે સતત ખેંચાણમાં રહી દુઃખી થતા હોઈએ છીએ. વળી, વધારાના ધનને કારણે આપણે અહંકારી થઈ જઈએ છીએ. આપણું જીવન વિવેકહીન અને સ્વચ્છંદી થઈ જાય છે. આપણા કુટુંબની પણ આવી સ્થિતિ થઈ જાય છે. કુટુંબમાં કોઈનો પણ કોઈના પર અંકુશ રહેતો નથી. પરિણામે કુટુંબ ડૂબી જાય છે, ઇન્નાભિન્ન થઈ જાય છે. આપણા પરિવારની આવી સ્થિતિ ન થાય તે માટે વધારાના ધનને લોકકલ્યાણકારી સત્કર્મમાં છૂટથી પ્રેમપૂર્વક વાપરવું જોઈએ. પરિણામે મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા જેમાં રહેલી છે તે મોક્ષપ્રાપ્તિના માર્ગે આગળ વધાય છે. કુટુંબમાં સૌ કોઈ સંસ્કારી હોય છે. પરિવારનાં સૌ કોઈ સાત્વિક જીવન જીવી સુખ-શાંતિ પામે છે.

આજે ગુરુપૂર્ણિમાનો સર્વોત્તમ આધ્યાત્મિક દિવસ છે. તે નિમિત્તે અમારી તબિયત નરમ હોવાથી આશીર્વાચનના રૂપે થોડું બોલાયું તેને વધુ માનજો. જેટલું પણ બોલ્યા તેનો જીવનમાં યથાયોગ્ય અમલ કરી, મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવા સૌ કોઈ પ્રયત્ન કરશો. સત્ય અને ધર્મની રાહ જીવન જીવીએ તેમાં જ મનુષ્ય જન્મની સાર્થકતા રહેલી છે, તો, સૌ સત્ય અને ધર્મમય જીવન જીવશો. તે માટે નિષ્ઠાપૂર્વક પ્રેમથી પ્રયત્ન કરવાની પરમાત્મા સૌને શક્તિ-મતિ આપે તેવી પરમાત્માને પ્રાર્થના કરીએ છીએ. આજનો મહોત્સવ ખૂબ જ આનંદપૂર્વક પ્રેમથી ઊજવશો. આજના મહોત્સવમાં અમે પ્રત્યક્ષ રૂપે ઉપસ્થિત રહી શક્યા નથી તેનું અમને દુઃખ છે. પરંતુ, પરોક્ષ રીતે અમે તમારી વચ્ચે ઉપસ્થિત જ છીએ. અમારું મન તમારા સૌ સાથે જોડાયેલું છે.

ફરી ફરી સર્વેને ખૂબખૂબ શુભાશિષ
સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય.
ઓમ્ નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ હર.
ઓમ્... ઓમ્... ઓમ્...

ગુરુ-સાગર

- રમેશભાઈ પાઠક, હળવદ

મારા ગુરુદેવ અગાધ જ્ઞાનસાગર છે. સમુદ્ર અમાપ છે, તેમ ગુરુદેવ અમાપ છે. મારા ગુરુદેવ દરિયાવ દિલના છે. તેમનામાં ભક્તો પ્રત્યેના પ્રેમની ભરતી આવે છે ને હૈયું હેતનાં હિલોળા લે છે. ગુરુદેવને જોઈને ગુરુપ્રેમીઓના અંતરમાં પણ આનંદની હેલી ચડે છે.

સાગરમાંથી કિંમતી રત્નો અને મોતીઓ નીકળે છે તેમ, ગુરુદેવના માનસમાંથી અમૂલ્ય જ્ઞાનનો ખજાનો, સાચી સમજની વાતો નીકળે છે. ગુરુદેવ એ એક વ્યક્તિ નહીં, પણ અસ્તિત્વ છે, શાશ્વત છે. ગુરુદેવ ભક્તો માટે હંમેશાં વર્તમાન જ છે. નજદીક હોઈએ કે ગમે તેટલા કિલોમીટર દૂર. આંતર્યક્ષુઓની સમક્ષ જ છે.

સાગર સ્વયં સૂર્યદેવના આકરા તાપમાં તપી વરાળ રૂપે ઊંચે ચડી વાદળ બની, કષ્ટો સહીને પણ જીવાત્માઓને મધુર જળ આપે છે. તેમ, ગુરુદેવ કઠિન તપ કરી, કષ્ટો સહી લોકકલ્યાણ કરે છે. સાચા ગુરુદેવ યાચક નહીં, દાતા હોય છે.

ભક્તોને આપે છે. ગુરુદેવ કહે છે કે,
‘યોગ’ ભિક્ષા લાવીઓ, ‘ભિક્ષુ’ બની ગુરુદ્વારઃ
મુમુક્ષુ જરૂર પામશે, સૌનો મુજમાં ભાગ.
ભવસાગરમાં ભૂલાં પડેલાં આપણને ગુરુદેવ જ સાચો માર્ગ દર્શાવે છે. આર્થિક, સામાજિક, વ્યવહારિક, એમ વિવિધ પ્રકારે સંસારસાગરમાં હાલકડોલક થતી આપણી નૈયા ને પાર ઉતારવા ગુરુદેવ સક્ષમ છે.

નાળિયેરી પૂનમે ખલાસીઓ, નાવિકો દરિયાદેવનું પૂજન કરે છે, તો ગુરુપૂર્ણિમાંએ ભક્તો પ્રેમ-ભાવપૂર્વક ગુરુદેવનું પૂજન-અર્ચન કરે છે.

સાગર અનેક નદીઓનું સંગમસ્થાન છે, તો ગુરુદેવમાં ભક્તિભાવનો સંગમ છે. સાગરમાં ભળેલાં નદી-ઝરણાં લઘુમાંથી ગુરુ બની જાય છે. ગુરુ દેવ તેમના ભક્તોને જ્ઞાન-સાચી સમજ આપી લઘુમાંથી ગુરુતા તરફ લઈ જાય છે. સાગર ભલે ખારો છે, તોપણ જગત માટે અનિવાર્ય છે. સાગર

જ ન હોય તો ? વરસાદ જ ન હોય અને જીવન સૃષ્ટિ જ ન હોય. ગુરુદેવ શિષ્યોનાં શ્રેય માટે કડવું અમૃત પણ પીરસે, ગુસ્સે પણ થાય, પણ તેમનાં વચનોમાંથી તો સદૈવ અમીધારા જ વહેતી હોય છે. સાગર જેવા મહાન ગુરુદેવનું ધ્યેય તો ‘બહુજન હિતાય-બહુજન સુખાય’, સર્વજન કલ્યાણ અને વિશ્વશાંતિનું જ છે.

સમુદ્ર અને અધ્યાત્મના ઊંડાણમાં જનારા મરજીવા છે. તે મહાસુખ માણે છે, બાકી બહાર ઊભા રહી તમાસો જોનારા તેમની સિદ્ધિ-પ્રાપ્તિ જોઈને દાઝે છે. ભક્ત કવિ પ્રીતમે લખ્યું છે કે,

“માંહી પડ્યા તે મહા સુખ માણે,
દેખન હારા દાઝે જોને.”

દેવોદાનવોએ સમુદ્રમંથન કર્યું છે, તેમ આપણા ઋષિમુનિઓ, ગુરુ, સંતોએ મનોમંથન, ચિંતન કરી વેદો, ઉપનિષદો, શાસ્ત્રો, ધર્મગ્રંથોનું નિર્માણ કર્યું છે. આપણા ગુરુદેવ પૂ. યોગભિક્ષુ મહારાજ પણ તેમના અંતઃકરણના ઊંડાણમાંથી ઉદ્ભવતા, અનુભવેલ સત્ય શબ્દોનું સત્સાહિત્ય ભક્તોને, જનસમાજને પીરસે છે. સત્ય અને ધર્મનો ઉપદેશ આપે છે. સાગર સરીખા આપણા ગુરુદેવ પૂ. શ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજના ૮૫મા વર્ષના-જન્મવર્ષના શુભેચ્છા પર્વે પૂ. ગુરુદેવને કોટી કોટી વંદન. હૃદયપૂર્વકની સહુ શુભેચ્છાઓ.

<h2 style="margin: 0;">ગિરનાર ઉપર ગુરુદત્તનાં દર્શન</h2> <p style="margin: 0;">‘પરમાર્થ’ ઓક્ટોબર - ૧૯૮૮માંથી સાભાર શ્રી યોગભિક્ષુ</p>
--

જૂનાગઢના એક ફોજદાર કે જે પાછળથી મુંડિયા સ્વામીના નામે પ્રખ્યાત થઈ ગયેલા તેઓ દર ગુરુપૂર્ણિમાએ સાંજે ગિરનારના કમંડલુકુંડે પહોંચી જતા. કોઈ સિદ્ધ પુરુષના આવવાની રાહ જોઈને, બાલ્ટી અને દોરડું લઈને કુંડ ઉપર બેસી રહેતા. તેમણે સાંભળેલું કે ગિરનારના સિદ્ધો દર ગુરુપૂર્ણિમાએ પોતપોતાના સ્થાનમાંથી નીકળી દત્તની ટૂક ઉપર, દત્તચરણમાં દર્શન જાય છે. જતાં પહેલાં કમંડલુકુંડે સ્નાન માટે આવે છે. તે વખતે પોતે ત્યાં હાજર હોય તો સિદ્ધને સ્નાન માટે પાણી કાઢી આપવાની સેવા કરી શકે અને આશિષ પ્રાપ્ત કરી શકે. આવી આશાએ ફોજદાર સાહેબ દર ગુરુપૂર્ણિમાએ ત્યાં હાજર રહેતા.

સિદ્ધકૃપા

દિવસના ભાગમાં તો સંસારીઓ દત્તચરણનાં દર્શન ઉપર જતા હોય. સાધુસંતો તો ઉપર જવા માટે સાંજ પછીનો સમય પસંદ કરે. સિદ્ધ પુરુષો પણ સંધ્યા પછી જ ઉપર ચઢે. ચડતાં પહેલાં સ્નાન માટે કમંડલુકુંડે આવે. જે જે સાધુસંતો કમંડલુકુંડે સ્નાન માટે આવે તે સૌને આ ભાઈ પાણી કાઢી આપે. તેમના મનમાં એવી ખાતરી કે આ સાધુસંતોમાં છૂપાવેશે કોઈ ને કોઈ સિદ્ધ આવી જ જવાના. સંતો સ્નાનથી પરવારીને પ્રસન્ન થઈને પૂછે કે, તમારે શું જોઈએ છે? ત્યારે આ ભાઈશ્રી દત્તનાં દર્શનની જ માંગણી કરે. ત્યારે જવાબ મળે કે ધીરજ ખૂટી ગઈ. એકવાર સંત સ્નાન કરીને આગળ વધ્યા એટલે પોતે પણ તેમની પાછળ ચાલી નીકળ્યા. થોડે દૂર ગયા પછી

સંતને ખબર પડી કે આ ભાઈ પાછળ આવી રહ્યા છે, તેથી તેમણે તેમને જે જોઈએ એ માગી લઈને પાછા વળી જવાનું કહ્યું. પણ, આ ભાઈએ તો શ્રી દત્તનાં જ દર્શનની જ માંગણી કરી, આ ભાઈ ઉપર સિદ્ધકૃપા ઊતરી. તેમને સિદ્ધ જોડે જવાની સ્વીકૃતિ મળી ગઈ. ઘણે આગળ એક ગુફા આવી. આ ભાઈને બહાર ઊભા રાખીને સિદ્ધ આ ગુફામાં ગયા અને દત્ત ભગવાનનું પૂજનઅર્ચન કર્યા પછી તેમને વિનંતી કરી કે મારી સાથે એક સંસારીભાઈ આવ્યા છે. તેને આપનાં દર્શનની ખૂબ ઈચ્છા છે. આપ સ્વીકૃતિ આપો તો અંદર લાવું. જવાબ મળ્યો કે, લાવો. પણ દર્શન થશે નહીં. તે ભાઈને અંદર લાવવામાં આવ્યા અને કહ્યું કે આ સામે દત્ત ભગવાન બિરાજમાન છે તેમનાં દર્શન કરો. આ ભાઈને દત્તગુરુ દેખાય નહીં. કારણ કે, તેમનાં અમુક કર્મબંધનો આવરણ રૂપ હતાં. પાછા સૌ સંતસિદ્ધિઓએ એવો નિર્ણય કર્યો કે તે ભાઈએ અમુક સમય સુધી, અમુક સાધના કરીને પછી આવવું. તે પ્રમાણે કરીને આવ્યા, તો ગુરુદેવ દત્તનાં દર્શન થયાં અને આશિષ મળ્યા અને પ્રસાદીમાં એક અક્ષય રૂમાલ મળ્યો.

પરિવર્તન

ફોજદારસાહેબ જૂનાગઢ આવીને નોકરીમાંથી છૂટા થઈ ગયા. માથે મૂંડો કરાવી નાખ્યો, તેથી તેમને સૌ મુંડિયા સ્વામી કહેવા લાગ્યા. તેઓ જ્યારે જ્યારે સાધુસંતોના ભંડારા કરતા ત્યારે ઘણી થોડી રસોઈ ઉપર આ પ્રસાદીનો અક્ષયરૂમાલ ઢાંકી રાખતા. તેથી રસોઈ ખૂટતી જ નહીં. જ્યારે ખબર પડે કે

બધાએ જમી લીધું છે ત્યારે આ રૂમાલ લઈ લેતા.

સંધ્યા પછી “સિદ્ધો” જ્યારે ઉપર ચડતા હોય (કમંડલુકુંડથી દત્તની ટૂક સુધી) ત્યારે અમુક અઘોરી અમુક અંતરે વાઘનું સ્વરૂપ લઈને બેઠો હોય કે જેથી તે વખતે જો કોઈ સંસારી ઉપર આવવાની હિંમત કરે તો વાઘને જોઈને પાછો ભાગી જાય. વચ્ચે કોઈ વાઘ દેખાય અને તેના પગમાં જો કડું હોય તો સમજવું કે અઘોરી વાઘના સ્વરૂપે છે. સાચા વાઘના પગમાં કડું ન હોય. કડું પહેરેલો અઘોરી વાઘ હોય તો અમુક મંત્ર બોલીએ એટલે તે તુરત જ અઘોરીના સ્વરૂપમાં આવી જાય. તે મંત્ર પણ મને તે અનુભવી ભાઈએ કહેલો, જે અત્યારે મને યાદ નથી. જોકે ગિરનારયાત્રા દરમ્યાન સાચા વાઘનાં કે અઘોરી વાઘનાં મને ક્યાંય દર્શન થયાં નથી. ચારેક વર્ષ પહેલાં ગિરનારની પ્રદક્ષિણા કરેલી, ત્યારે પણ કોઈ હિંસક પ્રાણી દેખાયેલું નહીં.

ગિરનારની ગુરુપૂર્ણિમા વિષેની બીજી પણ ઘણી વાતો સાંભળેલી. આવાં બધાં કારણોસર મેં પણ દર ગુરુપૂર્ણિમાએ ગિરનાર જવાનું શરૂ કર્યું.

અમે તો સિદ્ધદર્શન માટે ગિરનાર જતા હતા. કમંડલુ (કમંડલુના આકાર જેવો) કુંડે તો રાત્રે રહી શકાય તેમ નહોતું. તેથી અમે દત્તની ટૂક ઉપર જ રાત્રી રોકાવાનો નિર્ણય કરેલો. આપણે જો કમંડલુકુંડે હોઈએ અને સિદ્ધ સ્નાન કર્યા વિના જ સીધા ઉપર ચાલ્યા જાય તો આપણને દર્શન ક્યાંથી થાય? દત્ત ટૂકે બેસવાથી બંને ફાયદા. પણ, દત્તટૂકે રાત્રે રહેવું કઈ રીતે? જે સંતો પૂજાતર્પણ વગેરે દત્તટૂકે હાજર હોય તે પણ, છ-સાડા છએ કમંડલુએ નીચે પાછા આવી જાય. છ વાગ્યા પછી તો કમંડલુની હદથી આગળ વધવાની સખ્ત મનાઈ. કમંડલુના અધિકારી, સંતોને ઉપર રહેવાની મંજૂરી આપે જ નહીં. તો શું કરવું.?

બીજી વાર ગયા ત્યારે અમે સરસામાન કમંડલુએ મૂક્યો અને સાંજની રાહ જોવા લાગ્યા. આ જગ્યાને દત્તનો ધૂણો પણ કહે છે. અહીં પ્રવેશતાં જમણી બાજુએ એક બારણું છે. જ્યાં સદા તારું લાગેલું રહે છે. તેમાં થઈને ઘણે નીચે જઈએ ત્યારે અસલ કમંડલુકુંડ આવે છે. એ બાજુનાં બધાં પગથિયાં ખંડિત થઈ ગયેલાં છે અને તે બાજુની જગ્યા બધી અગોચર હોવાથી સલામતીની દૃષ્ટિએ સામાન્ય માણસોને ત્યાં જવા દેવામાં આવતાં નથી.

દત્તટૂકના પૂજારીને નીચે ઊતરવાનો સમય થયો ત્યારે અમે ઉપર ચડવાની શરૂઆત કરી.

ઠંડી અને પવનના સૂસવાટાના કારણે હાથપગ કંપવા લાગ્યા હતા અને દાંતની કડકડાટી બોલતી હતી. સાથે આવેલા ભાઈ દીવાલ સાથે જોરથી વાંસો દબાવીને બેસી ગયા હતા. માળા સરકતી જતી હતી, જપ થયે જતા હતા, સમય પસાર થઈ રહ્યો હતો.

પગરવ સંભળાયો. અમારા કાન સતેજ થઈ ગયા અવાજ તરફ ધ્યાન સ્થિર થઈ ગયું. પગથિયાં બાજુથી એક ભાઈ આવ્યા. અમને નમસ્કાર કરીને કહેવા લાગ્યા કે બાપજી, રાત્રે અહીં રહેવાની મનાઈ છે. આપ નીચે ધૂણે પધારો. ત્યાં બધી સગવડ કરી આપીશું. અમને નીચે ધૂણે લઈ જવાનો બનતો બધો પ્રયત્ન કરીને તે ભાઈ પાછા ચાલ્યા ગયા. પાછું એ જ સૂમસામ ભયાનક બિહામણું વાતાવરણ. અમારા જપ શરૂ થઈ ગયા. વાદળાઓમાં ચંદ્રમા સંતાકૂકડી રમતા હતા. ઘડીકમાં સ્થૂળ પદાર્થો આછા-આછા દેખાય અને ઘડીમાં ગાઢ અંધારુ. આમ, લગભગ બે કલાક પસાર થઈ ગયા. ત્યાં ઓચિતો જ એક અઘોરી આવ્યો. તેને જોઈને પેલો વિદ્યાર્થી ઓ...બા...! કરીને મને બાઝી પડ્યો. મારા હૃદયે પણ ચારગણો વેગ પકડી લીધો, કારણકે, અમારી સામે બાજુની એક દીવાલ પરથી હક કરતો ને એક અઘોરી પડ્યો, કૂદ્યો અને જોરથી બોલવા લાગ્યો કે, તુમ કયા સમજતા હૈ? ક્યોં નીચે ચલા નહીં જાતા? આદમી કો ભેજા તો ઉસકા માના નહીં. કયા સમજતા હૈ? વગેરે વગેરે, આમ બોલતી વખતે તેના હાથમાંનો ચીપિયો ખખડાવતો જાય, ઉલાળતો જાય. જાણે હમણાં માર્યો કે મારશે! તેના મુખમાંથી ગાંજાની વાસનો તો જાણે હુવારો છૂટ્યો. કમર ઉપર સાવ નાનું વ્યાઘ્રચર્મ. સાવ દૂબળો, લથડિયાં ખાય, ગુસ્સામાં દોડતો દોડતો નીચેથી ઉપર ચડેલો હશે એટલે શ્વાસની તો ધમણ ચાલે. તે બોલતો રહ્યો. હું સાંભળતો રહ્યો. તે કહે કે હમ યોગિયોં કે સામને તુમ્હારા હઠ નહીં ચલેગા. પછી થોડીવાર શ્વાસ લેવા તે થંભ્યો, એટલે અમે ચલાવ્યું કે ઈધર જપ કરને કા હમારા સંકલ્પ હૈ. તુમ બડબડ કરકે હમકો વિઘ્ન કરતા હૈ. તુમ્હારી પાસે સિર્ફ એક યોગીહઠ હૈ, પર હમારે પાસ તો બ્રહ્મહઠ, યોગીહઠ ઔર બાલહઠ— તીન હઠ હૈ. તુમકો જવાબ દેને મેં હમારા જપભંગ હોતા હૈ. હમ ઈધરસે જપ પૂરા કિયે બિના હઠંગે નહીં. તુમકો જો ભી કરના હો સો કર લો. તુમ હમકો મારેગા યા ધક્કા દેગા

તો પ્રતિકાર ભી નહીં કરેગા. બસ, અબ હમ નહીં બોલેગા. આટલું સાંભળીને તે ઢીલો પડી ગયો. તેને લાગ્યું કે, સામે લોઢાના યજ્ઞ છે. દશ મિનિટ ચૂપ બેસી રહ્યો. પછી કહેવા લાગ્યો કે, બેટા, અહીં બેસવાથી શો ફાયદો છે? અહીં દત્તનાં પગલાં છે તો નીચે દત્તનો ધૂણો છે. તું નીચે ધૂણે બેસીને જપ કર. છ મહિના રહેવું હોય, તો છ મહિનાની બધી વ્યવસ્થા કરી આપું. અહીં બેસીને જપ કરવાનો તારો જે સંકલ્પ છે તે પૂરો થવાથી જે પાપ લાગશે તે બધું મારા ઉપર. અહીં તો ઠંડીના કરાણે તો તારું શરીર સાવ ખોટું પડી જશે. તું જે કામ માટે માટે આવ્યો છે તે (સિદ્ધદરશનનું) પણ પછી પૂરું થશે, માટે મારી વિનંતી માનીને નીચે ચાલ.

એટલા સમયમાં તો હાથપગનાં આંગળનાં ટેરવાં ખોટાં

પડવા લાગ્યાં હતાં. તેથી તેની વાત મને વિચારવા જેવી લાગી. માનભેર નીચે ચાલ્યા જવાનું તેનું કહેવાનું વ્યાજબી લાગ્યું. મનમાં નક્કી કર્યું કે, બીજી વખત ટાઢ માટેની પૂર્ણ તૈયારી કરીને આવવું. તેથી તેની જોડે નીચે ઊતરી ગયો અડધી રાત થઈ ગઈ હતી. વરસાદ અને તોફાનનો કોઈ પાર નહોતો. ગાદીસ્થાનમાં ત્રણેક નાગા સંતો (એક પણ વચ્ચ નહીં) વચ્ચે તાપણી કરીને તાપતા હતા. મને એક જુદી ઓરડી કાઢી આપી. ચારે બાજુ પાણી પાણી! પગ મૂકવાની ખાલી જગ્યા નહીં. બે ડબા મૂક્યા ને તે પર પાટિયું મૂકીને મને બેસવાનું આસન બનાવી આપ્યું. નાગા સંતો ચલમો પીતા હતા. તેથી મને પણ પીવા માટે આમંત્રણ આપ્યું, પણ મેં હાથ જોડીને ના પાડી અને મારા સ્થાને પાટિયાના આસને જઈને સૂઈ ગયો. વહેલી પડે સવાર. સવારે ઊઠીને મુંબઈ ભેગો થઈ ગયો.

શ્રી ગુરુદેવ શુભેચ્છા વર્ષ ૮૫મું

સંકલન : શશિકાન્ત પટેલ

તા. ૨૭-૨-૨૦૧૩ - ડાકોર

(સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય તો આપણી જય.

ઓમ્પરિવારના આધ્યાત્મિક વડા અને ભક્તોના પરમ આરાધ્યદેવ પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજને ચોર્યાસી વર્ષ પૂરાં થયાં અને પંચાસીમું વર્ષ શરૂ થયું. તે નિમિત્તે પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રીની કૃપાનુમતિ થકી સૌ ભક્તોએ ભેગા મળી પૂજ્યશ્રીના પૂરા પંચાસીમા વર્ષને ગુરુદેવ શુભેચ્છા વર્ષ તરીકે ઊજવવાનો સંકલ્પ કર્યો. આના અનુસંધાનમાં તા. ૨૭-૨-૨૦૧૩ના રોજ ડાકોર સુખડિયા ઓમ્ પરિવાર તરફથી ડાકોર મુકામે, ડાકોર ઉમરેઠ માર્ગ ઉપર આવેલ સુખડિયા પરિવારના ખેતરમાં કે જેનું નામ “નિર્વિકલ્પ મુક્તિધામ - ડાકોર” રાખવામાં આવ્યું છે તે સ્થળે, સ્વાધ્યાય - સત્સંગ - પૂજ્યશ્રીનાં આશીર્વચન તથા આઘગુરુદેવ અભિષેકયજ્ઞનું આયોજન કરવામાં આવ્યું. આ પ્રસંગે ઉપસ્થિત સર્વે ભક્તો - જિજ્ઞાસુઓ ઉપર કૃપા કરી પ.પૂ. ગુરુદેવે આશીર્વચનની જે કડુણા વરસાવી તેને નીચે મુજબ રજૂ કરવાનો નમ્ર પ્રયત્ન કરવામાં આવેલ છે.)

પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજનાં આશીર્વચન

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય તો આપણી જય.

સર્વેનું સ્વાગત - વંદન - અભિનંદન - આશિષ.

આજે તમે સૌ ભક્તો - પ્રેમીજનો ગુરુદેવના પંચાસીમા વર્ષને ગુરુદેવ શુભેચ્છાવર્ષ નિમિત્તે ભેળા થઈ સ્વાધ્યાય-સત્સંગ-શ્રી આઘગુરુદેવ અભિષેકયજ્ઞનો કાર્યક્રમ ખૂબ જ આનંદ અને ઉત્સાહભેર ઊજવી રહ્યા છો. પંચાસીમા આખા વર્ષ દરમ્યાન દર મહિને બે કાર્યક્રમ તો નક્કી જ થઈ ગયા છે. દર મહિનાની સત્તાવીસ તારીખે સ્વાધ્યાય-સત્સંગ-શ્રી આઘગુરુદેવ પુષ્પ અભિષેકયજ્ઞ તથા ગુરુદેવનાં આશીર્વચનના કાર્યક્રમનું આયોજન કર્યું છે. વળી, દર મહિનાની વદ દશમના દિવસે ઓમ્પરિવાર ટ્રસ્ટની ઓફિસે સાંજે ચારથી રાત્રિના બાર સુધી અખંડ ગુરુમહિમાના પાઠ કરવાનું ગોઠવવામાં આવ્યું છે. તદ્દઉપરાંત આખા પંચાસીમા વર્ષ દરમ્યાન સૌએ ભેળા થઈ પોતપોતાની અનુકૂળતા મુજબ ઓછામાં ઓછા સાડા-આઠ કરોડ “ઓમ્ ગુરુ ઓમ્” મંત્રના જાપ વિશ્વશાંતિ અર્થે કરવાનું નક્કી કર્યું છે. ઘણા લાંબા સમય પછી ડાકોરમાં ઓમ્ પરિવારનો આવો કાર્યક્રમ થઈ રહ્યો છે. ડાકોરના બાપાલાલ સુખડિયા પરિવારનો અમારા પ્રત્યે અનહદ પ્રેમ છે. એટલું જ નહીં, પરંતુ સમગ્ર ઓમ્પરિવાર પ્રત્યે પણ ખૂબ જ પ્રેમ છે. તેઓ તો તક જ શોધતા હોય છે કે ક્યારે મોકો મળે અને તન-મન-ધન બેઉ હાથે આવા લોકકલ્યાણના સત્કર્મમાં વપરાય. તેમાં તેઓ અતિઉત્સાહ અને આનંદપૂર્વક

ઓતપ્રોત થઈ જાય છે. વળી, આ કાર્યક્રમ ડાકોર - ઉમરેઠ માર્ગ ઉપરના તેમના ખેતરમાં રાખવામાં આવ્યો છે. તેનું નામ પણ ખૂબ જ સુંદર આપેલું છે. “નિર્વિકલ-મુક્તિધામ - ડાકોર”. તમે તે નામનું બોર્ડ ખેતરના મુખ્ય પ્રવેશદ્વારે ચડાવેલું જોયું હશે. તો, આ ડાકોરના કાર્યક્રમથી બીજા ઘણા લોકોને પ્રેરણા મળશે. પરમાત્માએ તેમની ઉપર ખૂબ જ કૃપા વરસાવી ખૂબ જ સમૃદ્ધિ આપી છે. સમગ્ર કુટુંબ, તે સમૃદ્ધિનો માત્ર પોતાનાં જ સુખ-સુવિધા માટે ઉપયોગ કરતું નથી, પરંતુ કોઈ ને કોઈ નિમિત્તે તક મળતાં અને ઘણીવાર નિમિત્ત ઊભું કરીને તે સમૃદ્ધિનો બહુજન હિતાય - બહુજન સુખાય લોકકલ્યાણનાં કાર્યોમાં પ્રેમ-ઉત્સાહપૂર્વક સદ્ઉપયોગ કરે છે. આમ કરીને તેઓ મનુષ્યજન્મને સાર્થક કરી રહ્યા છે. જ્યાં અમારું આસન મૂક્યું છે તે સ્ટેજની પાછળ શુભેચ્છાવર્ષ નિમિત્તે બનાવેલો મોટો પડદો લગાવવામાં આવ્યો છે. તે પડદાની સન્મુખ ઊભા રહીએ તો તેની ડાબી અને જમણી બાજુ જુદું જુદું સુંદર લખાણ છે. તો જમણા હાથે જે લખાણ છે તે ડાકોર ઓમ્ પરિવાર - સુખડિયા પરિવારના વિચારો તથા તેમની જીવનશૈલીને અનુરૂપ છે. તો જમણા હાથે શું લખવામાં આવ્યું છે?

**“પાણી ભરાય નાવમાં, ઘરમાં વધે રૂપિયા;
બંને હાથે ઉલેચીએ, તો જ થવાય સુખિયા.”**

આ બે નાની લીટીમાં કેટલીબધી તાત્ત્વિક સમજણની વાત સમાવી દીધી છે. આપણે સમુદ્રમાં નાવ લઈને જતા હોઈએ, કોઈ પણ કારણસર નાવમાં કાણું પડે તો તે દ્વારા નાવમાં પાણી ભરાવા લાગે. હવે જો આ ભરાતા પાણીને નાવમાંથી બહાર કાઢવામાં ન આવે તો શું થાય ? જેમ જેમ પાણી ભરાતું જાય તેમ તેમ તેના ભારથી નાવ સમુદ્રમાં ડૂબવા લાગે. અંતે નાવ અને આપણે સમુદ્રમાં ડૂબી જઈએ, નાશ પામીએ. આમ ન થાય તે માટે, નાવમાં ભરાતા પાણીને બેય હાથે પાછું સમુદ્રમાં ઉલેચી દેવું પડે, સમુદ્રમાં પાછું નાંખવું પડે, તો જ આપણે સલામત રીતે કાંઠે પહોંચી શકીએ. તેવી જ રીતે પરમાત્માની કૃપાથી ઘરમાં પણ આપણી પાસે જરૂરિયાત કરતાં વધુ પ્રમાણમાં ધન અર્થાત્ સંપત્તિ વધે તો પરમાત્મા પ્રેરિત લોકકલ્યાણનાં સાત્ત્વિક કાર્યોમાં બેય હાથે પ્રેમપૂર્વક છૂટથી વાપરવી જોઈએ. તેમ કરવામાં ન આવે તો શું થાય ? તે સંપત્તિને કોઈ લૂંટી લે નહીં, પડાવી લે નહીં તેની આપણને સતત ચિંતા રહે. તેથી આપણે સતત ભયના ઓથાર તળે દબાયેલા રહીએ. વળી,

જીહજૂરિયા તે સંપત્તિનો લાભ લેવા આપણી આજુબાજુ મંડાયેલા રહે. પોતાના નિજ સ્વાર્થ ખાતર આપણને સન્માર્ગે જતા રોકે. વળી, સંપત્તિને સત્કાર્યોમાં ન વાપરીએ તો આપણે ભોગ-વિલાસમાં પડી જઈએ. અંતે આપણે પતનની ઊંડી ખાઈમાં ધકેલાઈ જઈએ કે જેમાંથી કદી પણ બહાર નીકળી ન શકાય. જીવનમાં બીજું કંઈ ન કરી શકાય તોપણ, આ વાક્યોને જીવનમાં સમજણપૂર્વક ઉતારી તેનું આચરણ કરીએ તોય ઘણી કલ્યાણની પ્રાપ્તિ થઈ જાય. મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા કરી શકીએ. તો, મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા શેમાં રહેલી છે ? તે માટે પડદા ઉપર આપણા ડાબા હાથ તરફનું લખાણ તેને બરોબર સમજાવે છે. જોકે તે લખાણ આપણા સ્ટીકર ઉપરનું જ છે. એ સ્ટીકરને આપણે આશીર્વાદરૂપે પ્રસાદીમાં આપતા હોઈએ છીએ. તો, મનુષ્ય- જન્મની સાર્થકતાને તાત્ત્વિક રીતે સમજાવતું તે લખાણ શું છે ?

**“પરમગુરુદેવ પરમાત્માની પ્રાપ્તિ તારું લક્ષ પરમ્;
પ્રગટાવ પ્રભુ જીવમાત્રમાં, એ જ તારો ધર્મ ચરમ્”.**

ખૂબ જ સમજવા લાયક લખાણ છે. પહેલી પંક્તિમાં લખ્યું છે કે, “પરમ ગુરુદેવ પરમાત્માની પ્રાપ્તિ તારું લક્ષ પરમ્” મનુષ્યજન્મ પ્રાપ્ત થયો છે, તો, તે જન્મનો મુખ્ય ઉદ્દેશ - ધ્યેય શેમાં રહેલો છે ? આ જન્મે જ પરમાત્માને પ્રાપ્ત કરી લેવામાં રહેલો છે. પરમાત્માને પ્રાપ્ત કરવા એટલે મોક્ષને પ્રાપ્ત કરી લેવાનો છે.

**“પુનરપિ મરણમ્, પુનરપિ જનનમ્;
પુનરપિ જનનીજઠરે શયનમ્”.**

-ના જન્મમરણના ચક્રાવામાંથી મુક્ત થઈ જવાનું છે, મનુષ્યજન્મને સાર્થક કરી લેવાનો છે. પછી બીજી પંક્તિમાં લખ્યું છે કે -

“પ્રગટાવ પ્રભુ જીવમાત્રમાં, એ જ તારો ધર્મ ચરમ્.” માત્ર પોતે એકલાએ જ મોક્ષ પ્રાપ્ત કરી લેવોનો એવું નહીં, પરંતુ જીવમાત્રમાં પ્રભુ પ્રગટાવવાના છે. એટલે મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા અંગેની સાચી સમજણના તાત્ત્વિક જ્ઞાનના માધ્યમ દ્વારા જીવમાત્રને મોક્ષપ્રાપ્તિના માર્ગે આગળ વધવા, વિચાર-વાણી-વર્તન દ્વારા સતત પ્રેરતા રહી તેઓને મોક્ષ માર્ગે વાળવા, જેથી સૌ એ માટેનો પ્રયત્ન કરી આ જન્મે મોક્ષને- પ્રભુને પામી શકે. આ જ તારો ધર્મ છે. તે કેવો છે ? ચરમ ધર્મ છે. જ્યારે આપણને અનુભૂતિ થાય છે ત્યારે તે

અનુભવ ચરમસીમાનો પ્રાપ્ત થયો તેમ કહેતા હોઈએ છીએ. તો ચરમનો અર્થ થાય છે હદ વિનાનું- બેહદ. તો આમ, પોતે તો આ જન્મે મોક્ષ પ્રાપ્ત કરી લેવાનો અને જીવમાત્ર મોક્ષપ્રાપ્તિના માર્ગે આગળ વધી તે પ્રાપ્ત કરે તે માટે સતત પ્રેરવા તે તારો ધર્મ તો છે, પણ તે એવો ધર્મ કે તેનાથી વિશેષ બીજો કોઈ ધર્મ નથી. અર્થાત્ તે ધર્મ ચરમ છે. તો આમ પડદા ઉપરના આ લખાણમાં મોક્ષપ્રાપ્તિની વાત છે. પરંતુ, તેની પ્રાપ્તિ પોતે એકલાએ પ્રાપ્ત કરી સંતોષ મેળવવાનો નથી. પરંતુ, જીવમાત્ર મોક્ષપ્રાપ્તિના માર્ગે વળી તે પ્રાપ્ત કરી શકે તે માટે સતત પ્રેરવા એમ સમજવાનું છે. તો, આ ધર્મ એકાંગી નહીં, પરંતુ સર્વાંગી સમજવાનો છે. તો એક સમય એવો આવે છે કે જ્યારે લોકકલ્યાણ માટે પોતાનું જીવન સમર્પિત કરનારને સૌ પૂજે છે. આ વાતને નીચેની પંક્તિઓ દ્વારા અનુભવીઓએ સમજાવી છે.

“કૌન બડાઈ ચડે શ્રૃંગ પર, અપના એક બોઝ લે કર; કૌન બડાઈ પાર ગયે, યહી અપની એક નૈયા ખે કર. સુધા-ગરલ વાલી હૈ યહ ધરતી, ઉસકો શીશ ઝુકાતી હૈ; ખુદ ભી ચડે, સાથ લે ઝૂક કર, ગીરતો કો બાંહે દે કર.”

આપણે આપણા ધ્યેયને પ્રાપ્ત કરી લેવા રૂપી સફળતાના ઉચ્ચતમ શિખરે પોતે એકલા જ પહોંચી જઈએ, આપણે એકલા જ નૌકામાં બેસી સાગરને સામે કાંઠે પહોંચી જઈએ, તો તેમાં નથી આપણી મહાનતા કે નથી ગર્વ લેવા જેવી વાત. પરંતુ, જે લોકો સફળતાના શિખરે પહોંચવા સક્ષમ નથી તેવા પામર લોકોને પણ જ્યારે આપણે સામે ચાલીને પ્રેમ અને નમ્રતાપૂર્વક પોતાની સાથે સફળતાના ઉચ્ચતમ શિખર ઉપર પહોંચવામાં સહાયરૂપ બનીએ અથવા આપણી સાથે નૌકામાં બેસાડી સાગરને સામે કાંઠે લઈ જઈએ તેમાં જ આપણી મહાનતા છે. આ ધરતી કે જેમાં અમૃત અને ઝેર બંને રહેલાં છે અર્થાત્ સારું અને નરસું બધું જ સમાયેલું છે. તે ધરતી આવા વિરલ મહાન પુરુષને નમન કરે છે. આને આપણે ખૂબ તાત્વિક રીતે સમજવાનો પ્રયત્ન કરવાનો છે કે જેને આપણા શુભેચ્છાવર્ષના પડદા ઉપર લખેલી બે પંક્તિમાં ખૂબ સારી રીતે સમજાવવાનો પ્રયત્ન કરેલ છે. એ બે પંક્તિ આપણા તરફથી આશીર્વાદ રૂપે આપવામાં આવતા સ્ટીકર ઉપર પણ લખેલી છે. તો પ્રાપ્ત થયેલ મનુષ્યજન્મમાં જ સત્કર્મોના માધ્યમ દ્વારા કલ્યાણપથમાં આગળ ધપી મોક્ષને પ્રાપ્ત કરી લેવાનો

છે. પરંતુ, માત્ર પોતે એકલાએ જ તેને પ્રાપ્ત કરવાનો છે એમ સમજવાનું નથી. પરંતુ જીવમાત્રને મોક્ષમાર્ગે સાચી તાત્વિક સમજણના માધ્યમ દ્વારા વાળવા, પ્રેરવા વિચાર-વાણી-વર્તનથી સતત પ્રેમ અને નમ્રતાપૂર્વક પ્રયત્ન કરતા રહેવાનું છે, તેમાં જ સાચી મહાનતા રહેલી છે. તો જ મનુષ્યજન્મ પૂરેપૂરો સાર્થક થયો ગણાય. આમ, આ પંક્તિમાં બહુજન હિતાય - બહુજન સુખાયની ભાવના ઉજાગર કરવામાં આવી છે. આનું વિરલ જીવન જે જીવી જાય છે તેને સૌ કોઈ પૂજે છે. તો કલ્યાણપથમાં સારી રીતે આગળ વધવા માટે સૌ પ્રથમ તો જીભ ઉપર કાબૂ કરવો અતિઆવશ્યક છે. આપણા આરોગ્યના સૂત્રમાં તે વાત જણાવતાં કહેવામાં આવ્યું છે કે -

“જેનો જીભ પર કાબૂ, તેનો જગ પર જાદુ; જેનું જીવન સાદું, તેનું આરોગ્ય ઝાઝું.”

જીભનું બીજું નામ રસના છે. જ્યારે જીભ કહેવામાં આવે ત્યારે તેનો સંબંધ આપણી વાણી સાથે રહેલો છે અને રસના કહેવામાં આવે ત્યારે તેનો સંબંધ સ્વાદ સાથે જોડાયેલો છે. પરંતુ સામાન્ય રીતે વાણી અને સ્વાદ બન્નેનો સંબંધ દર્શાવવા સૌ જીભ શબ્દ વાપરે છે. આ જીભ ઉપરના કાબૂને બે અર્થમાં સમજવો જરૂરી છે. એક તો, આપણે જે કાંઈ ભોજન કરીએ છીએ તેનો સ્વાદ ખારો, ખાટો, ગળ્યો, તીખો, કડવો- કેવો છે તેની ખબર જીભ કહેતાં રસના દ્વારા પડે છે. સામાન્ય રીતે મોટાભાગના લોકો મરી-મસાલા-તેલથી ભરપૂર, જીભ-રસનાને સ્વાદિષ્ટ લાગે તેવું ભોજન જમતા હોય છે. આ લોકો ભોજન આરોગ્યપ્રદ છે કે નહીં તેનો વિચાર કરતા નથી. પરંતુ, સ્વાદિષ્ટ છે કે નહીં તેનો વિચાર કરે છે. આવા લોકો, માત્ર ને માત્ર સ્વાદ માટે જ ભોજન કરે છે. પછી ભલે તે આરોગ્યને નુકસાનકર્તા હોય. આમ, આરોગ્યમય સ્વસ્થ જીવન જીવવા માટે ભોજન કરતા નથી, પરંતુ સ્વાદ માટે ભોજન કરે છે. પરિણામે સમય જતાં આરોગ્ય લથડે છે, અનેક બીમારીના ભોગ બને છે. પરિણામે મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા માટે સત્કર્મોનું ભાથું બાંધવામાં શિથિલતા આવી જાય છે. પરંતુ, સ્વાદને મહત્ત્વ નહીં આપતાં સુપાય્ય સાદું ભોજન લેવામાં આવે, તો શરીર તંદુરસ્ત રહે છે. પરિણામે સત્કર્મોનું ભાથું સારી રીતે બાંધી શકાય છે. આમ, જીભ-રસના ઉપર કાબૂ, અર્થાત્ સ્વાદ ઉપર કાબૂ એમ સમજવાનું છે. હવે જીભ ઉપરના કાબૂને બીજા અર્થમાં સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ. આપણે જે કાંઈ બોલીએ છીએ તે

ભાવન અક્ષરની મર્યાદામાં રહીને જ બોલતા હોઈએ છીએ. તેનો સારોખોટો પ્રભાવ - અસર સાંભળનાર ઉપર પડે છે. આપણે કેવું અને કેટલું બોલીએ છીએ તેની ઉપર તે અવલંબે છે. મુખ્ય વાત છે ભાવની. આપણે જે કાંઈ બોલીએ છીએ તે કેવા ભાવથી બોલીએ છીએ તેની અસર સાંભળનાર ઉપર પડતી હોય છે. જો આપણી વાણીમાં તોછડાઈ, અહંકાર, ઈર્ષાનો ભાવ રહેલો હોય, તો સૌ આપણાથી દૂર રહે છે. પરંતુ, જો વાણીમાં પ્રેમ, નિરભિમાનતા- નમ્રતાનો ભાવ હોય તો આપણને સૌ આવકારે છે, સૌ કોઈ માન આપે છે. તો આમ કેવું અને કેટલું બોલવું કે જેથી સૌ આપણાથી દૂર ન રહેતાં હળીમળીને પ્રેમ અને આનંદથી રહે તેને પણ જીભ ઉપર કાબૂ કહેવાય. આમ જીભ ઉપરનો કાબૂ મનુષ્યઅવતાર સાર્થક કરવામાં સહાયક છે. જેથી વધુ ને વધુ સત્કર્મ સારી રીતે આચરી શકીએ છીએ. મનુષ્યજીવન સાર્થક કરવા માટે વધુ ને વધુ સત્કર્મોનું ભાથું ભેગું કરવું અત્યંત જરૂરી છે. તેથી તે માટેની જે તક મળે તેને વિના વિલંબે— તુરત જ ઝડપી લેવી જોઈએ. આ વાતને સમજાવતાં અનુભવીઓએ કહ્યું છે કે —

“કલ કરે સો આજ કર, આજ કરે સો અભી;
પલ પલ બીતા જાત હૈ, ફીર કરેગા કભી.”

આપણું આયુષ્ય કેટલું છે તેની પણ આપણને ખબર નથી. હરશ્વાસે, હરપલે આપણું આયુષ્ય ટૂંકાઈ રહ્યું છે. ક્યારે મૃત્યુને શરણ થઈશું તેની આપણને ખબર નથી. તેથી આ મનુષ્યઅવતારને સાર્થક કરી મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાના મુખ્ય ધ્યેયને પામવા તરત જ પ્રેમપૂર્વક લાગી જવું જોઈએ. તે માટે જ્યારે અને જે પણ તક મળે તેને તરત જ ઝડપી લઈ સત્કર્મોનું ભાથું વેળાસર ચેતીને ભેગું કરવાના કાર્યમાં લાગી જવું જોઈએ. સત્કર્મો કાલે કરીશું એમ નહીં વિચારતાં તે આજે જ કરવા લાગી જવું જોઈએ. વળી, આજે, હમણાં, પછી કરીશું એમ પણ નહીં, પરંતુ તેનો વિચાર આવતાંની સાથે જ અથવા તક મળતાંની સાથે જ બધું જ પડતું મૂકી તેને અમલમાં મૂકી દેવું જોઈએ. તે માટે સંસારવહેવારથી સમજણપૂર્વક વિચાર-વાણી,વર્તનથી ઉપર નીકળી જવું જોઈએ. કેમકે, ભૌતિક જગત-સંસાર-વહેવાર એ બધું મૃત્યુ પછી કાંઈ જ સાથે આવવાનું નથી. કબીરજીએ કહ્યું છે કે —

“કબીર કહે સુન મેરે ગુનિયા;
આપ મુએ પીછે ડૂબ ગઈ દુનિયા.”

કબીરજી પોતાની જાતને શું કહે છે ? આપણે જેને મારું મારું કહીને કુલાઈ ને ફાળકો થઈ જઈએ છીએ તે આ ભૌતિક જગતનાં માલ-મિલકત, પતિ-પત્ની, પુત્ર-પુત્રી, માયા-મમતા એ બધું જ આપણે જ્યાં સુધી જીવીએ છીએ ત્યાં સુધી જ આપણાં રહે છે. આપણા શરીરમાંથી જેવો પ્રાણ નીકળી જાય છે, આપણે મૃત્યુને શરણ થઈ જઈએ છીએ કે તુરત જ એ બધું કાંઈ જ આપણું રહેતું નથી. વળી, આપણને એ પણ ક્યાં ખબર છે કે આપણે જીવીશું ત્યાં સુધી આપણી પાસે રહેશે? આપણે જીવતા હોઈએ અને તે બધું આપણી પાસેથી ચાલ્યું જાય. આપણી સૌથી નજદીકનું આપણું શરીર પણ આપણી પાસે રહેતું નથી, તો બીજી તો વાત જ ક્યાં કરવાની? એ બધું મૃગજળ સમાન છે. તો, જ્યાં સુધી આપણું આ જીવન છે ત્યાં સુધી મૃગજળ સમાન ભૌતિક જગતમાં ખોટો મોહ-મમતા રાખ્યા વિના પ્રભુકૃપા-ગુરુકૃપા પામી મોક્ષપ્રાપ્તિના રસ્તે આગળ વધવું જોઈએ. એટલે કે તેઓના ચીધેલ માર્ગે જીવન જીવી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરી લેવાનો છે. તે માટે ખૂબખૂબ પ્રભુ ભજન કરવાનું છે. પ્રભુ ભજનના અર્થ ને તાત્વિક રીત સમજવાનાં છે. પ્રભુભજન એટલે આ જન્મે જ ખૂબ ખૂબ સત્કર્મો કરી તેના પુણ્યપ્રતાપે મોક્ષ પ્રાપ્ત કરી લેવાનો છે. પરંતુ, જે મનુષ્યો જીવનમાં માત્ર ભોજનને જ સર્વસ્વ ગણી તેમાં જ રચ્યાપચ્યા રહે છે, અર્થાત્ ભૌતિક ભોગો ભોગવવામાં જ મસ્ત બની જીવન જીવે છે, મનુષ્ય જન્મને સાર્થક કરવા માટે જીવનમાં સત્કર્મો આચરવાનું વિચારતા જ નથી, તે પ્રત્યે સતત ઉપેક્ષાવૃત્તિ ધરાવે છે એવા લોકો માટે તુલસીદાસે કહ્યું છે કે—

“પ્રભુ ભજન મેં આલસી, ભોજનમાં હોશિયાર;
તુલસી એસે જીવકો, લાખ બાર ધિક્કાર.”

મુખ્ય ત્રણ યોની ગણાઈ છે. મનુષ્ય, પશુ અને પક્ષી. આ ત્રણેય યોનીમાં ભય-મૈથુન-આહાર અને નિદ્રા આ ચારેય કાર્યો સમાન રીતે થતાં હોય છે. તેમ છતાં, આ ત્રણેય યોનીમાં મનુષ્યયોની શ્રેષ્ઠ ગણવામાં આવી છે. કેમકે, મનુષ્ય યોનીમાં જ ભજન થઈ શકે છે. પશુ-પક્ષી ભજન કરી શકતાં નથી. અનેક પૂર્વજન્મોનાં સંચિત સત્કર્મોના ફળસ્વરૂપ આવી શ્રેષ્ઠ યોનીમાં પરમાત્માની કૃપાથી મનુષ્ય અવતાર પ્રાપ્ત થયો છે, તો, આ પ્રાપ્ત થયેલ મનુષ્યજન્મે જીવનમાં વધુ ને વધુ ભજન કરી લેવાનું છે. ભજન એટલે મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા જેમાં રહેલી છે તે મોક્ષની પ્રાપ્તિ. આ માટે સદાચારી જીવન જીવી

વધુમાં વધુ સત્કર્મો આચરવાં જોઈએ. હવે જો મનુષ્યજન્મે ભજન ન કરીએ તો આપણે પણ શિંગડાં-પૂંછડાં વગરનાં પશુ જ કહેવાઈએ. તો, જીવનમાં મુખ્ય ભજન કરવાનું છે. તે ક્યારે થઈ શકે? જો આપણું શરીર સ્વસ્થ નિરોગી રીતે ટકી રહે તો. તેથી ભોજન તો કરવાનું છે. એ ભોજન સાદું સુપાચ્ય હોવું જોઈએ. જો આવું ભોજન ન કરીએ તો શરીર લાંબું ટકે નહીં. અનેક રોગોનો ભોગ બનીએ. પરિણામે આવા શરીરે ભજન ન થઈ શકે. મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા કરી શકીએ નહીં. પરંતુ અજ્ઞાની લોકો આ સત્યને જાણતા નહીં હોવાથી સ્વાદ માટે જ ભોજન કરે છે. પછી ભલેને તે બિનઆરોગ્યપ્રદ હોય. - વળી, તેઓ ભોજન હોંશેહોંશે કરે છે. પણ ભજન કરવામાં ઉદાસીન રહે છે, આળસ રાખે છે. પરિણામે ચોર્યાસીના ચક્કરમાં ફરતા રહે છે. તુલસીદાસજી આવા લોકોને ધિક્કારે છે એવું કહે છે. અને સંતો જેને ધિક્કાર કહે ત્યારે તેનાથી વધુ ધિક્કારજનક કાંઈ જ ન હોય. તે ધિક્કારમાં બધું જ આવી જાય. તે છતાં પણ ન ચેતે તો તેવા લોકોનું અધઃપતન ચરમ સીમાએ પહોંચી જાય છે. પરંતુ, કહેવત છે ને કે, “તેજીને ટકોર” તો જે લોકો ચકોર છે તેવા લોકો તરત જ ચેતી જાય છે. પોતાના જીવનને સાચી દિશામાં વાળી લે છે. જીવનમાં સત્કર્મોરૂપી ખૂબખૂબ ભજન કરવામાં લાગી જાય છે. તો, મુખ્ય વાત છે મનુષ્યજીવનમાં કલ્યાણપથમાં આગળ વધવા, મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવા તન-મન-ધનથી ખૂબખૂબ સત્કર્મો કરી મનુષ્યજીવનને સાર્થક કરવાની. જીવનમાં સત્કર્મો સારી રીતે આચરવા માટે તન કહેતાં શરીર નિરોગી હોવું જરૂરી છે. મન કહેતાં તે આચરણ પ્રેમપૂર્વક સદ્ભાવનાથી આચરવું જોઈએ. અને ધન કહેતાં પરમાત્માએ આપણી ઉપર કૃપા કરી ખૂબ જ સંપત્તિ આપી હોય, તો આપણી જરૂરિયાત કરતાં વધારાની સંપત્તિને લોકકલ્યાણનાં સત્કાર્યોમાં ખૂબખૂબ વાપરવી જોઈએ. આપણે સૌ આપણી શક્તિ મુજબ તેમ કરી રહ્યા છીએ તે ખૂબ જ આનંદની વાત છે. તેથી સંતોના ધિક્કારમાંથી બચી ગયા છીએ. આપણી જરૂરિયાત કરતાં વધુ સંપત્તિ આપણી પાસે આવે અને એ વધારાની સંપત્તિને સત્કાર્યોમાં વાપરવાના બદલે તેનો સંચય જ કર્યા કરીએ તો સ્વભાવમાં કેવું પરિવર્તન આવે છે તે માટે અનુભવીઓએ કહ્યું છે કે -

“કનક કનક તે સૌ ગુણા, માદકતા અધીકાઈ;
એક પાયે બહુ રાત હે, એક પાયે બહુ રાઈ.”

અહીં મૂકવામાં આવેલ “કનક” શબ્દના બે અર્થ થાય છે. એક અર્થ છે ધતૂરો અને બીજો અર્થ છે સોનું એટલે સંપત્તિ. ધતૂરો એ કેફી વસ્તુ છે. તેનો ઉપયોગ નશો કરવા માટે થાય છે. ધતૂરો ખાવામાં આવે છે ત્યારે મર્યાદિત સમય પૂરતો જ નશો ચડે છે. પછી નશો ઊતરી જાય છે. નશો ચડે છે ત્યારે કેવી સ્થિતિ થાય છે? વિવેકમર્યાદા ગુમાવી બેસાય છે- બહેકી જવાય છે, બેફામ બની જવાય છે. આમ, ધતૂરામાં માદકતા તો છે, પરંતુ સોનામાં - સંપત્તિમાં માદકતા ધતૂરા કરતાં ઘણી જ વધારે પ્રમાણમાં છે, કેમકે સોનું અર્થાત્ સંપત્તિ તો પ્રાપ્ત થતાં જ નશો ચડે છે અને એ નશો તો એવો છે કે જે ઊતરતો જ નથી. પરંતુ, વધુ ને વધુ ચડતો જાય છે. એટલે કે સંપત્તિવાન વિવેકમર્યાદા ગુમાવી દે છે- બહેકી જાય છે, બેફામ બની જાય છે. આવું ન થાય તે માટે અનુભવીઓ ગુરુ-સંતો આપણને ચેતવે છે. સંપત્તિને લોકકલ્યાણનાં સત્કાર્યોમાં વાપરવાની સમજણ આપે છે. સદ્ગુરુદેવ આપણી ઉપર કૃપા કરી આપણને મોક્ષપ્રાપ્તિની કલ્યાણકારી સમજણ ક્યારે આપે છે? તે માટે કહ્યું છે કે -

“પડા રહે દરબાર મેં, ઘણીકા ધક્કા ખાય;
એક દિન ઘણી નવાજુ હે, જો દર છાંડી ન જાય.”

શું કહ્યું? પડા રહે દરબાર મેં, ઘણી કા ધક્કા ખાય. “અહીં ઘણી એટલે સદ્ગુરુ દેવ, સંતજન, શ્રદ્ધેયજન એમ સમજવાનું છે. તો આપણે ગુરુ-સંતોના પરમ પાવનકારી ચરણોમાં, અર્થાત્ સાંનિધ્યમાં શ્રદ્ધા-પ્રેમ-ભક્તિપૂર્વક સ્થિર થઈને રહીએ. આપણી શક્તિ મુજબ સેવા કરતા રહીએ. અહીં સેવાનો અર્થ તાત્વિક રીતે સમજવાનો છે. આપણે તેમની જરૂરિયાત મુજબનું કામ કરીએ તે સેવા જ છે. પરંતુ, આપણે વધુ સૂક્ષ્મરીતે તેનો અર્થ સમજવાનો છે. આપણે ગુરુસંતોના જેવું સદાચારી જીવન વધુ ને વધુ જીવીએ. તેમનાં લોકકલ્યાણનાં કાર્યમાં પ્રેમ-ઉત્સાહપૂર્વક તન-મન-ધનથી થાક્યા કે કંટાળ્યા વગર લાગી જઈએ. તો આપણી આવી જીવનપદ્ધતિને પણ સૂક્ષ્મ અર્થમાં ખૂબ જ ઉત્કૃષ્ટ સેવા સમજવાની છે. તો એક દિવસ એવો આવે છે કે તે દિવસે ગુરુસંતો આપણને ન્યાલ કરી દે છે- આપણું કલ્યાણ કરી દે છે. પરંતુ, જો તે સમય આવતાં પહેલાં આપણી તેમના પ્રત્યેની શ્રદ્ધા-ભક્તિ-નિષ્ઠા ડગી જાય અને આપણે તેમનાથી વિમુખ થઈ જઈએ તો કાંઈ જ પ્રાપ્ત થાય નહીં. અર્થાત્, આપણું અકલ્યાણ થાય. તો આમ,

ગુરુસંતોના પરમકલ્યાણકારી ચરણોમાં - સાંનિધ્યમાં બુદ્ધિપૂર્વક, અહંકારરહિત, સાચી સમજણપૂર્વક રહેવું જોઈએ, તો એક દિવસ આપણને નવાજી દે— આપણું કલ્યાણ કરી દે. મોક્ષમાર્ગનાં બારણાં ખોલી આપે. મોક્ષમાર્ગે આગળ વધવાની સાચી સમજણ આપે, તે માર્ગ ઉપર આગળ વધવા આંગળી પકડીને વાળે, અર્થાત્, તે માર્ગે ચઢાવે. તેઓ સમજી જાય કે, આ જીવ મોક્ષમાર્ગનો સાચો અધિકારી છે. તેથી આપણને સોનું-રૂપું આપે નહીં. અર્થાત્ ભૌતિક સંપત્તિ આપે નહીં. કારણ કે ભૌતિક સંપત્તિનો સદ્ઉપયોગ કરવામાં ન આવે, તો જન્મ-મરણના ચક્રાવે ચડાવે છે. પરંતુ, અજ્ઞાની લોકો અજ્ઞાનતાવશ ગુરુ-સંતો પાસે માયામાં જકડનારી તુચ્છ ભૌતિક ઈચ્છાઓની પૂર્તિ માટે જતા હોય છે. ગુરુસંતો તેને પાછો વાળવા પ્રયત્ન કરતા હોય છે, પરંતુ આવો અબુધ જીવ પાછો વળવા તૈયાર હોતો નથી. અંતે ગુરુસંતો પ્રભુ કૃપાએ તેની ભૌતિક ઈચ્છાઓની પૂર્તિ કરી તેનાથી છુટકારો મેળવે છે. તેથી કહ્યું છે કે —

“ભગત જગત કો ઠગતે હૈ, ભગત ઠગે ના કોઈ,
એક બાર જો ભગત ઠગે, તો કોટી યજ્ઞ ફળ હોય.”

આ પંક્તિઓ દ્વારા જે રજૂઆત કરવામાં આવી છે તે પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ વિરોધાભાસી લાગે છે. શું કહ્યું છે? “ભગત જગત કો ઠગત હૈ” વાસ્તવમાં ભગતનો સ્વભાવ તો એક દમ સરલ અને નિષ્કાલસ હોય છે. તેમના હૃદયમાં જીવમાત્ર પ્રત્યે કુરુણા ભરેલી હોય છે. તેઓ ક્યારે પણ કોઈને ઠગતા નથી કે નથી કોઈ ભગતને ઠગી શકતું. ભગતનું જીવન તો જીવમાત્રના કલ્યાણ માટે સદા તત્પર હોય છે. પરંતુ, અજ્ઞાની જનો તેમની પાસે ભૌતિક સુખશાંતિની તીવ્ર અપેક્ષાથી આવતા હોય છે. આવા લોકો તેમના પાસે દીકરો-દીકરી, ઘર, ગાડી, વાડી, સોનું, રૂપું વગેરેની ઈચ્છા સાથે આવતા હોય છે. ભગત તેમને સમજાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે કે, આ બધું તો આભાસી સુખ છે, મૃગજળ સમાન છે, વધુ ને વધુ માયાના બંધનમાં નાંખનારું છે, જન્મ-મરણના ચક્રાવે ચડાવનારું છે. પરંતુ, આવા અબુધ, અજ્ઞાની જનો તે સત્યને સમજવા તૈયાર હોતા નથી. અંતે ભગત પણ પરમાત્માની કૃપા થકી તેમની આવી ક્ષુલ્લક ઈચ્છાઓની પૂર્તિ કરે છે. આવા લોકો પોતાની ઈચ્છાઓ સંતોષાવાથી ખુશ થઈ જાય છે અને જોરશોરથી ભગતની જય બોલાવતા હોય છે. આમ, જગત-જગતના લોકો પોતે પોતાની જાતે જ ઠગાય છે. ભગત કોઈને પણ ક્યારેય ઠગતા હોતા નથી. પરંતુ

મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા શેમાં રહેલી છે તેની જેને ખબર છે તેવો સાચો મુમુક્ષુ ભગતના સાંનિધ્યમાં પ્રેમ-ભક્તિ-શ્રદ્ધાપૂર્વક ઉપસ્થિત થઈ તે અંગેની સાચી સમજણનું જ્ઞાન-માર્ગદર્શન પ્રાપ્ત કરવા વિનમ્રતાપૂર્વક આજીજી કરે છે. ભગત પણ આવા સાચા જિજ્ઞાસુને પામી જાય છે અને તેને તે અંગેની સમજણ-માર્ગદર્શન પરમાત્માની કૃપાથી આપતા હોય છે. તેની સરખામણીમાં ભૌતિક સુખ-સમૃદ્ધિની કાંઈ જ વિસાત નથી. આમ, આવા જિજ્ઞાસુએ ભગત પાસેથી મોક્ષમાર્ગમાં સરળતાથી આગળ ધપવા અંગેના માર્ગદર્શનને પ્રાપ્ત કરી ભગતને ઠગ્યા એમ કહેવામાં આવ્યું છે. હકીકતમાં તો ભગત ક્યારે પણ ઠગાતા નથી. પરંતુ, તે જાણી જાય છે કે, આ સાચો અધિકારી જીવ છે. તેથી તેને મોક્ષપ્રાપ્તિનો સાચો અને સરળ માર્ગ બતાવે છે. તે માર્ગે નિષ્ઠાપૂર્વક જીવન જીવી આવો મુમુક્ષુ આ જન્મે જ મોક્ષ પ્રાપ્ત કરી લે છે. આમ, આવા મુમુક્ષુને કરોડ યજ્ઞનું અને તેથી વિશેષ ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. આવી પ્રાપ્તિ ત્યારે જ થાય કે જ્યારે આપણે પ્રભુના ભક્ત પાસે સાચી શ્રદ્ધા, ભક્તિ, પ્રેમ, નિષ્ઠા, ધીરજપૂર્વક ઉપસ્થિત થઈએ ત્યારે. તેથી કહ્યું છે કે —

“હરિજન સે તુ હેત કર, કર હરિજન સે હેત;
માલ-મુલક હરિ દેત હૈ, હરિજન હી હરી દેત.”

શું કહ્યું છે? તમે તમારી સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા-ભક્તિ-નિષ્ઠા-પ્રેમ હરિના ભક્તમાં, અર્થાત્ આધ્યાત્મિક ગુરુસંતોમાં રાખો. જો આવો ભાવ હરિમાં રાખવામાં આવે અને હરિની કૃપા થાય તો હરિ ભૌતિક સુખ-સમૃદ્ધિ આપે છે. તેનાથી માયાનું બંધન મજબૂત બને છે. પરંતુ, જો હરિના ભક્તમાં આવો ભાવ રાખીએ તો તેમની કૃપા થતાં આપણને હરિનો મેળાપ થાય છે. હરિનો મેળાપ થવો એટલે મોક્ષની પ્રાપ્તિ થવી- મનુષ્યજન્મ સાર્થક થવો. હરિના ભક્ત આપણી ઉપર કૃપા વરસાવે તો તેઓ આપણને આજીવન જ મોક્ષ પ્રાપ્તિના તાત્ત્વિક જ્ઞાનની સમજણ આપે છે. તેને બરોબર સમજી જીવનમાં ઉતારી તે મુજબ જીવવાથી પ્રભુનો મેળાપ થાય છે— મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે.

તો, આમ, આજે કલ્યાણપથમાં આગળ વધવામાં ખૂબ જ સહાયરૂપ એવો તાત્ત્વિક સત્સંગ પરમાત્માની કૃપાથી થયો. સત્સંગમાં સાચી સમજણથી આ તાત્ત્વિક વાતો અમે વર્ષોથી અવારનવાર તમને સંભળાવી રહ્યા છીએ અને તમે સૌ તેને ધ્યાનપૂર્વક પ્રેમથી સાંભળી રહ્યા છો. કેમકે, આપણે વધુ સમય સંસારવહેવારમાં ડૂબેલા રહીએ છીએ તેથી કલ્યાણપથમાં

આગળ વધી મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા કરવા માટે પ્રેરણારૂપ આ તાત્ત્વિક સત્સંગની વાતોનું, આવા આધ્યાત્મિક પ્રસંગોમાં ઉપસ્થિત રહેવાથી તેનું સતત સ્મરણ રહે, તેની વિસ્મૃતિ ન થાય, આપણો ઉત્સાહ ટકી રહે. પરમાત્માની અસીમ કૃપાથી જુદા જુદા નિમિત્તે આવા પ્રસંગોનું આયોજન થતું રહે છે. અમારા પંચાસીમા વર્ષને તમે સૌએ ભેગા મળી “ગુરુદેવ શુભેચ્છાવર્ષ તરીકે ઊજવવાનો સંકલ્પ કરી જુદાજુદા આધ્યાત્મિક કાર્યક્રમોનું આયોજન વિશ્વશાંતિ અર્થે કર્યું છે. તમારા સૌના આ સંકલ્પ લોકકલ્યાણ માટે છે તે ખૂબ જ આનંદની વાત છે. આ પણ મનુષ્યજન્મને સાર્થક કરવા માટેનું ઉત્તમ સત્કર્મ જ છે. પરમાત્માની કૃપાથી તમારા સૌ કોઈનો સંકલ્પ સારી રીતે પાર પડી રહ્યો છે. પરમાત્માને પ્રાર્થના કરીએ કે, આવાં નિમિત્ત ઊભાં કરવાની મગજમાં ખૂબખૂબ સ્ફુરણા આપે, પ્રેરણા આપે અને ભૌતિક જગતના ખાટલામાં આળોટીએ નહીં.”

ઉપસ્થિત સર્વેને ફરી ફરી ખૂબખૂબ આશિષ.
સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય.
સર્વેને જય નારાયણ.
ઓમ્... ઓમ્... ઓમ્...

પત્રાંશ

આદરણીય
ઓમ્ પરિવારનાં ભાઈ-બહેનો,
સાદર વંદન,
દર વર્ષે પૂ. ગુરુદેવના સાંનિધ્યમાં ગુરુપૂર્ણિમાની ઉજવણી કરી, નવા વર્ષનાં સંકલ્પોમાં બળ ઉમેરી, આપણે આપણા જીવનવિહારને આગળ લંબાવીએ છીએ. સંતો તો જાગૃત સંરક્ષકો છે, તેમની છાયામાં જે મેળવ્યું તે સમગ્ર સમાજમાં વહેંચવું એ આપણી ફરજ બની ચૂકે છે. તબિયતને કારણે રૂબરૂ આવી શકાતું નથી, પણ ગુરુદેવની મંગલવાણીનો ધોષ આપણા સૌને સ્નેહ-સ્નિગ્ધ અને દુઃખથી વિમુક્ત બનાવે !

- મનુ પંડિત

જીવનસ્મૃતિ સ્વાધ્યાય મંદિર,
૧૭, વસંતનગર, ભૈરવનાથ રોડ,
મણિનગર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮

**સંસારને સુધારવો હોય તો પહેલાં સંતતિને સુધારો,
તો સંસાર આપોઆપ સુધરી જશે.**

- યોગભિક્ષુ

જો આપણે સદ્ગુણી અને પવિત્ર હોઈએ તો જ અન્યોના સદ્ગુણો અને પવિત્રતા જોઈ શકીએ.

● ● ●

પૂર્વજન્મનાં અને પૂર્વજીવનનાં સુકૃત (સારાં કર્મો)ના ફળરૂપે સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે, અને દુષ્કૃત્ય (ખરાબકર્મો)ના ફળરૂપે દુઃખની પ્રાપ્તિ થાય છે. જેમ, સુખ કાયમ નથી રહેતું તેમ, દુઃખ પણ કાયમ નથી રહેતું. દુઃખ સમયે મનને ધૈર્યપૂર્વક ઈશ્વરસ્મરણમાં જોડી રાખવાથી દુઃખના વધુ મોટા ચક્રાવામાં પડવાથી બચી જવાય છે. જ્યાં સ્થૂળ ઉપાયોનો અંત આવી જાય છે ત્યાંથી પ્રભુસ્મરણરૂપી સૂક્ષ્મ ઉપાયોનો જે પ્રારંભ થાય છે.

- યોગભિક્ષુ

॥ ॐ ॥
॥ तस्य वायकः प्रणवः ॥

ओम् परिवारना उत्सव-२०१४

क्या प्रसंगनिमित्ते	स्थल	उजववानी तारीख
महाशिवरात्री निमित्ते	कुसुम हरनाथ मंदिर, अमरेश्वर महादेवनी सामे, वाराडी दरवाजा, उमरेठ-डाकोर रोड, मु. उमरेठ, जि. आणंद.	२-३-१४ रविवार सवारे १० थी २
हनुमान जयंती निमित्ते	गोविंदभाई अ. प्रजापति सी १/१, लद्रेश्वर सोसायटी, अंकुर यार रस्ता, नारणपुरा, अमदावाद-१३.	२०-४-१४ रविवार सवारे ८.३० थी ११
गुरुपूर्णिमा	'मशिभा लवन' कर्णावती इलेटनी बाजुमां, राजेश्वरी कोलोनी सामे, यंगोणा तणाव पासे, एसिनपुर कंस उपर, मशिनागर, अमदावाद	१२-७-१४ शनिवार सवारे ८ थी ०२
ओम् गुरुदेव जयंती	जयां नक्की थाय त्यां	१८-१०-१४ शनिवार सांजे ४.३० थी ८
भेसतुं वर्ष	नैषधभाई व्यास ३, गंगाधर सोसायटी, सरदार पटेल हाईस्कूलनी सामे, मशिनागर, अमदावाद-८.	२४-१०-१४ शुक्रवार सवारे ७ थी ८
श्री गायत्रीअनुष्ठान साधनाशिबिर निमित्ते	“निर्विकल्प मुक्तिधाम” नाथाभाई अ. पटेलना भेतरमां, मु. पखियड (वेडा), ता. कलोड, जि. गांधीनगर.	२८-१२-१४ रविवार सवारे १० थी २

नोंध : ओम् लगवाननी कृपाथी, आध्यात्मिक स्मृतिनी जगृति अने आध्यात्मिक संगठननी लावनाथी उत्सव उजववानो प्रयत्न करवामां आवे छे. उत्सव विषेनी विगत उत्सवना आठ-दस दिवस पडेलं मेणवी लेवी जइरी छे. (डोन २७८१११८५) अमदावादनी बजार उजवाता उत्सवना स्थणे पडोंयवा माटे लकरी के असे.टी. असनी व्यवस्था करवामां आवे छे. तो जे ते कार्यक्रम माटे नक्की थयेल समय पडेलं असलाडाना पैसा लरी नाम नोंधावी देवुं जइरी छे.

उत्सवनी तारीख अने स्थल याद करवा माटे आ पत्रिकांनी सायवाणी जइरी छे.

श्रीश्वर का बोधक (नाम) प्रणव/ओम् है।

(समाधिपाद के सूत्रों का भाषातुवाद)

- (२४) क्लेश, कर्म, कर्मफल और वासना जिसमें नहीं है ऐसा पुरुषविशेष/चेतनविशेष श्रीश्वर है।
- (२५) श्रीश्वर संपूर्ण सर्वज्ञ है।
- (२६) श्रीश्वर पूर्वकाल के गुरुओं के भी गुरु है और काल की मर्यादा से (जन्म-मृत्यु से) पर है।
- (२७) श्रीश्वर का नाम प्रणव/ओम् है।
- (२८) अर्थ के चिन्तन सहित ओम् का जप करना।
- (२९) चिन्तन सहित जप करने से अन्तरायों का अभाव और आत्मसाक्षात्कार होता है।

● द्रष्टव्य उद्देशो

(१) सर्वव्यापक परम सूक्ष्म चेतन तत्त्व के जेजुं नाम प्रणव (ओम्-ॐ) छे, तेनी प्रतीति ञहुषनसमाषने करवववा प्रथल करवो. (२) 'योग'नो प्रचार, प्रसार अने संशोधन करवा प्रथल करवो. (३) समाषनुं नैतिक धोरण ङिंचुं लाववा माटे साहित्य द्वारा आध्यात्मिक ज्ञाननो प्रचार अने प्रसार करवानो प्रथल करवो. (४) या ङपरांत 'ञहुषनहिताय-ञहुषनसुषाय'ने लगतां कार्या, जेवां के, केणवणी, तनीनी सारवार वगरे करवा माटे प्रथल करवो.

Registrar of News Papers of India under Regd. No. 48770/90
L-5/131/QTY/34/90-91

To,

આહા સંસ્થાપક તથા આધ્યાત્મિક વડા પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી

PRINTED & PUBLISHED BY :-

Dr. S. S. Bhikshu for

AUMGURU PREMSAMARAPANDHYANBHIKSHU PARIVAR TRUST

(Reg. No. E/4416 Date 11-5-81)

From : :-3/B, Paliadnagar Society, Naranpura, Ahmedabad-13

Printed at : Shree Graphics, Navrangpura, Ahmedabad-9

Hon. Editor : Naishadh Vyas

I.T.Exe: DIT (E)/80G(5) / 252 / 2008-09 (Up to MARCH-2013)

પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી
સાથેનાં સંસ્મરણો તથા પ્રેરક
પ્રસંગોના લેખો આવકાર્ય છે.

લવાજમદર :

ત્રિવાર્ષિક સભ્ય(ભારતમાં) ...	રૂ. ૧૦૦-૦૦
આજીવન સભ્ય(ભારતમાં) ...	રૂ. ૫૦૦-૦૦
વાર્ષિક સભ્ય (પરદેશમાં) ...	\$ ૧૫-૦૦
આજીવન સભ્ય(પરદેશમાં) ...	\$ ૧૫૦-૦૦
છૂટક નકલની કિંમત ...	રૂ. ૧૦-૦૦

લવાજમ મોકલવાનું કે

“રુતમરા”ને લગતો પત્રવ્યવહાર

કરવાનું સ્થળ :

(૧) ડૉ. સોમાભાઈ એ. પટેલ (સ.સ. ભિક્ષુ)

૩/બ, પલિયડનગર,
સેન્ટ જેવિયર્સ હાઈસ્કૂલ રોડ,
નારણપુરા, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૧૩

(૨) નૈષઘભાઈ સી. વ્યાસ

“સ્વાશ્રય”,
૩. ગંગાધર સોસાયટી,
રામબાગ પાછળ, મણિનગર,
અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૮

સૂચના :-

- (૧) લવાજમ ચેક દ્વારા અથવા મનીઓર્ડર દ્વારા “ઓ. પ્રે. પ. ટ્રસ્ટ” ના નામે મોકલવું. સાથે આપનું પૂરું નામ, સરનામું શુદ્ધ અક્ષરોમાં લખી મોકલવું.
- (૨) જે સભ્યના રહેઠાણનું સ્થળ બદલાયું હોય તેમણે તેમના નવા રહેઠાણનું પૂરું સરનામું લખી મોકલવું, જેથી વ્યવસ્થાપકોને અંક મોકલવામાં સરળતા રહે.

Web : www.aumparivar.com
E-mail : aumparivar@yahoo.com

Web : www.yogabhikshu.org
Facebook : yogabhikshu.aumparivar